Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак!

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1995 йил 8 апрель. Шанба. № 28 (14280) ترکستان TURKİSTAN Сотувда эркин нархда

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

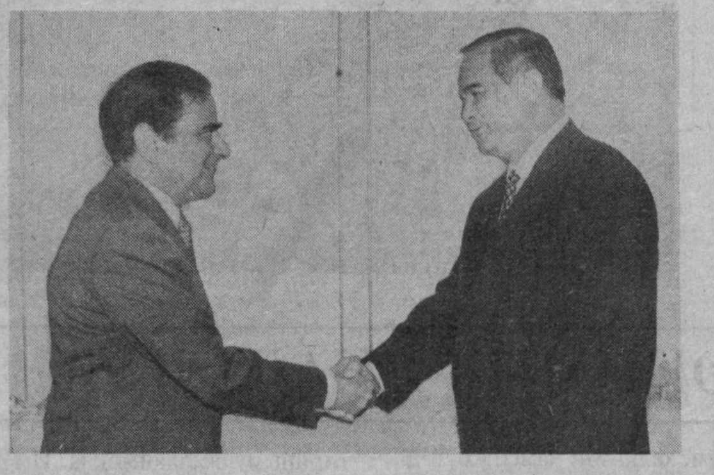

7 апрель куни Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Буюк Британия ва Шимолий Ирландия бирлашган қироллигининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Пол Бернни унинг илтимосига биноан қабул қилди.

Ислом Каримов Ўзбекистон билан Буюк Британия ўртасидаги муносабатлар ривожидан мамнуният изҳор этар экан, элчи жанобларининг бу алоқалар мустаҳкамланишига қўшган ҳиссасини юксак баҳолади. Халқларимизнинг ўзаро ҳамкорлигини кенгайтириш йўлида кўрсатган хизматлари учун унга миннатдорлик билдирди.

— Умид қиламанки, — деди юртбошимиз, — Буюк Британияга ташриф чоғида имзоланган муҳим ҳужжатларни амалга татбиқ этишда мамлакатингизнинг Ўзбекистондаги элчихонаси муносиб ҳисса қўшишда давом этади.

Элчи самимий қабул ва ўз шаънига билдирилган илиқ сўзлар учун Ислом Каримовга миннатдорлик изҳор этди.

— Ўзбекистондаги фаолиятим давомида мен ҳаётимдаги энг бахтиёр кунларни кечирдим, — деди Пол Берн. — Бу ердан ажойиб таассуротлар ва эзгу туйғулар билан қайтмоқдаман. Буюк Британия билан Ўзбекистон ўртасидаги муносабатлар бундан буён янада равнақ топишига ишонаман.

Шу куни Президент Ислом Каримов Ҳиндистон Республикасининг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Далип Мехтани ҳам унинг илтимосига биноан қабул қилди.

— Сиз орқали бутун Ҳиндистон халқига ва мамлакатингиз ҳукуматига Ўзбекистон халқининг самимий тилакларини билдирмоқчиман, — деди Ислом Каримов. — Чунки Ҳиндистон мамлакатимиз мустақиллик ва эришган илк кунларда унинг истиқлолини биринчилардан бўлиб тан олди. Буюк аждодларимиз боғлаган ҳамда биз ҳақли равишда фахрланадиган дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларининг мустаҳкамланишида Сизнинг ҳиссангиз борлигидан мамнунман. Умид қиламанки, доимо мамлакатимизнинг дўсти бўлиб қоласиз.

Далип Мехта жаноблари ўзига билдирилган ҳурмат, элчилик фаолияти давомида яратилган шароитлар учун Ўзбекистон раҳбарига миннатдорлик изҳор этди. Мамлакатимиздан хуш таассуротлар билан қайтаётганини таъкидлаб, Ҳиндистон билан Ўзбекистон ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик абадий ривожланиб боришига ишонч билдирди.

Қабул маросимларида Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов иштирок этди.

(ЎзА).

САМИМИЙ ҚУТЛОВ

Олий мақом ва азизи мукаррам Президент Ислом Каримов жаноби олийларига, оила аъзоларига, ҳур ва демократик Ўзбекистонда яшаб турган барча ватандошларимизга

Саудия Арабистонининг Маккатул мукаррама ва Мадинатул мунаввара шаҳрида истиқомат қилувчи ватандошларингиз номидан ҳур сайлов йўли билан Ислом Каримов ҳазратларининг Президентлик ваколатлари 2000 йилга қадар узайтирилганлигини чин қалбимиздан табрик этамиз.

Илоҳо ўзи бошлаган мустақиллик йўлига, ўз лисони билан эълон қилган истиқлол машъалига кўп йиллар нигоҳбонлик қилиб туриш саодатини Президент ҳазратларига насиб айлаб, Ўзбекистон халқининг дунёдаги илғор миллатлар қаторидан ўрин олганини кўриш бахтига муяссар қилсин, омин.

Ўзбек халқига бахт-саодат, тинчлик-омонлик, Президент жаноби олийларига мустаҳкам соғлик, узоқ умр тилаб қолувчи Саудия Арабистонида яшовчи ватандошларингиз:

Сафохон, Тўрахон, Мўминжон, Олимжон, Меллибек, Абдулҳамид Маҳдум, Абдураҳмонхўжа, Аҳмадали Тўлқин, Зуҳриддин, Абдуқодир қори, Аъзамжон, Абдулҳаким қори.

«БИЗ КИМ МУЛКИ ТУРОН...»

9 апрель — соҳибқирон Амир Темур туғилган кун

Абдулла ОРИПОВ:

МУДРОҚ ҒУРУРЛАРНИ УЙҒОТГАН СИЙМО

Ҳазрат соҳибқирон Амир Темурнинг бу галги муборак таваллуд кунлари келгуси йили нишонланадиган 660 йиллик тантана арафасида нафақат Ўзбекистон, балки дунё миқёсида тантана қилинажак қутлуғ тўйларга кириш тайёргарлик ишлари учун олган паллага тўғри келди. Маълумки, республика Вазирлар Маҳкамаси 1994 йил декабрида қабул қилган Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини нишонлаш ҳақидаги қарорга биноан мамлакатимиз бўйлаб ушбу муборак санага ҳозирлик борасида улкан тадбирлар белгиланди ва амалга оширилмоқда. Амир Темур таваллуди куни арафасида ҳазратнинг ҳаёти, тарихда тутган ўрни хусусида Ўзбекистон халқ шоири, республика Олий Мажлиси депутати Абдулла ОРИПОВ билан суҳбатлашдик.

— Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов Олий Мажлис биринчи сессиясидаги маърузасида бошқа кўпгина соҳалар қатори маънавият масаласига ҳам жуда катта эътибор қаратилди. Зотан, маънавиятимиз илдизлари бўлмиш тутмиш қадриятларимиза мурожаат, улар қайтадан халқ назарига, жаҳон назарига етказиш ҳаммамизнинг бурчимиз. Жумладан, маънавиятимизнинг энг теран илдизларидан, ўқтомирларидан бири, албатта, Амир Темур сиймосидир. Мен ҳозиргача ҳам бир тапни ҳазм қилолмайманки, шунча йиллар мобайнида Темурдек улкан сиймони, жуда катта ҳазинани биздан яшириб келишга қандай ҳаддилари сиққан экан. Ахир, Амир Темур сиймоси ҳам Помир ёки Ҳимолай тоғидай ёки осмондаги ойдай ёки ё масалан, Тинч океанидай кўз унгимизда турган ҳодиса-ку! Яъни, Темур сиймоси инсоният тарихида бизгача бўлган, биздан кейин ҳам бўладиган катта бир жараённинг фақат. Темурни кимдир яхши кўриши ёки кимдир ёқтирмаслиги мумкин. Аммо, ҳеч ким ҳеч қачон бу фактни инкор этолмайди. Бу сиймо олдидан кўз юмиб ўтиб кетиш мумкин эмас.

Таассуфки, худди ана шундай буюк ҳодиса — Темур сиймоси биздан шу яқин вақтгача бекитиб келинган. Қолаверса, Темур фаолияти билан боғлиқ тарихий ва адабий манбаларни яхши билган, мадрасаларда эски китобларни ўрганган Ойбек, Абдулла Қодирий каби зотларнинг Темур ҳақида билганларини ёзиб қолдиролмаганликлари буюк армон бўлиб туюлади. Темур ҳақидаги ёзган, шуро мафкураси фақат битгагина соҳибқирон номини маъни қилиб қилган маълум бўлади. Ҳолбуки, жаҳон афкор оммаси, маърифатли олам Шарқ маънавиятини, жумладан, Темур сиймосини ҳам ўрганишдан, у ҳақда асарлар яратишдан ҳеч қачон тўхтамаган. Яқиндагина инглиз темуршунос олимаси Хильда Хукхэмнинг «Соҳибқирон» номли китоби рус тилида нашр этилди. Бу китобнинг муҳим аҳамиятларидан бири шундаки, буюк Британия энциклопедиясининг Темурга бағишланган боби ана шу асар асосида яратилган. Бир жиҳатдан қарасангиз, Темур ҳақида ёзишга инглиз аёлини нима мажбур қилди, деган савол туғилади. У Темур билан ватандош эмас, иккинчидан, Темур унга ёмонлик қилмагандек, яхшилик ҳам қилган эмас. Гап шундаки, маърифатли кишилар Темурни тарихий воқеа сифатида илмий ҳамда холис баҳолаб ўрганганлар. Фақатгина мустақиллик шарофати билан бу сингари китоблар бизгача етиб келди.

— *Юқорида таъкидлаганингиздек, Амир Темур сиймоси мамлакатимизда истиқлол билан изма-из кириб келди. Амир Темур ва истиқлол — ана шу икки буюк тушунча ўртасидаги боғлиқликларни нималарда кўрасиз?*

— Аввало, бугунги Ўзбекистонимиз иқтисодиёти ва сиёсатида кенг қамровли ҳамда умидбахш ўзгаришлар рўй бераётгани сингари ишлар, илм-фан, маданиятнинг юксалиши, умуман, инсоний маънавий, маданий, сиёсий географияси Темур салтанати даврида мутлақо ўзгарган. Бошқача шаклга, жаҳонга ўтган. Темурнинг шоён таҳсинга сазовор ишларидан бири шундаки, унинг ҳукмдорлиги даврида ўғри ва бақорчилар қаттиқ жазоланган, шуринг барборарида, ўғрилик содир этилган ҳудуднинг ҳокимидан катта миқдорда жарима ундирилган. Шу йўл билан салтанатда жиноятчиликдек иллатнинг томиротиб кетишига йўл қўйилмаган. Бу ҳол, бу ютуқ — ҳозирги кўпгина давлатларнинг ҳам орзуси. Бугун Ўзбекистонимизда уюшган жиноятчиликка қарши амалга оширилаётган муросасиз кураш ва унинг жаҳон давлатлари томонидан тан олинаётганини кўрганда ҳам Темурдай бобомизнинг ҳам Темур бобомиз руҳи кўллаб тургандек туюлади.

Темур тузукларида тилга олинган, саркардалик фаолиятида ҳам бўртиб кўриниб турган жиҳатларидан яна бири унинг тинчликпарвар сиёсат тарафдори бўлганидир. Темур тинч йўл билан, сулҳ ва келишув асосида иш битиши мумкин бўлган жойда қон тўкишни, қилич ишлатишни мутлақо хоҳламаган. Қолаверса, унинг халқаро сиёсатдаги ўрни ҳам, бу борадаги амалий фаолияти ҳам ибратли ҳамда ўзига хосдир. Соҳибқирон узоқ-яқин давлатлар ҳукмдорларига элчилар юбориб, хатхабар йўллайди. Улар билан тинч қўшничилик йўлига қўйди, ўзаро савдо-сотиқ ишларини ривожлантириш тарафида турди. Қисқа айтганда, хорижий давлатлар билан дўстона ва ҳамкорлик муносабатларини равнақ эттириш йўлидан борди. Темурнинг бундай сиёсати ҳам бугунги Ўзбекистон давлати ташқи сиёсатига ҳамоҳанглиги билан ибратлидир.

(Давоми 3-бетда).

АМИР ТЕМУР ФРАНЦИЯДА

Жаҳон тарихидаги буюк сиймолардан бири, Марказий Осиё халқларининг иқтисодий, сиёсий ва маънавий тараққиётига улкан ҳисса қўшган улуғ давлат арбоби, саркарда, шарқ меъморчилиги, фан ва маданият ҳомийси бўлмиш соҳибқирон Амир Темурни Францияда яхши билишади. Бизда Амир Темур тўғрисида илк бир сўз айтиш ман этилган йиллардаёқ уни юксак қадрлаб, унинг хусусида китоблар чоп этилди. Салкам икки юз йил давомида француз олимлари улуғ соҳибқироннинг саркардалари олислардан ўтмишлари ва олисларга айилган буюк салтанати тўғрисида чуқур таҳқиқотлар олиб борганлар, илмий асарлар битганлар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Францияда бир неча асрлардан буён бизнинг тарихимиз, маданиятимиз, тилимиз, буюк аждодларимиз мероси хусусида чуқур тадқиқотлар олиб борилаётганини мамнуният билан таъкидлаган эди.

Лангленнинг «Темур ҳаёти» (1890), А. Шамплоннинг «Тамерлан» (1942), М. Першероннинг «Осиё ҳоқонлари» (1951), Р. Груссенинг «Дашт салтанати» (1960), М. Бироннинг «Тамерлан» (1963), Л. Кэреннинг «Тамерлан ёхуд Темур ҳоқон салтанати (1978), Ж. П. Рунинг «Тамерлан» (1991) каби йирик асарлари айниқса диққатга сазовордир.

(Давоми 3-бетда).

6 апрель куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Америка Қўшма Штатлари мудофаа вазири Уилям Перри раҳбарлигидаги делегацияни қабул қилди.

Ислом Каримов меҳмонларни мамлакатимизга ташрифи билан қутлади. Ўзбекистон АҚШ билан муносабатларни ривожлантиришга, ўзаро ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлашга алоҳида аҳамият бераётганини таъкидлади.

АҚШ мудофаа вазири самимий қабул учун миннатдорлик билдирар экан, Америка Қўшма Штатлари Ўзбекистон Марказий Осиё минтақасида тинчлик ва барқарорликни таъминлашга катта ҳисса қўшаётганига юксак баҳо беришини айтди.

Ўзаро суҳбат чоғида, шунингдек, Ўзбекистонда демократик ислоҳотларнинг бориши, АҚШ ва Ўзбекистон ўртасида ҳарбий-техник ва мудофаа соҳаларида ҳамкорлик, минтақада тинчлик ва барқарорликни таъминлаш, Ўзбекистоннинг НАТО «Тинчлик йўлида ҳамкорлик» дастурида иштироки билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

Қабул маросимида Ўзбекистон Президентининг давлат маслаҳатчиси Б. Ғуломов, республика Бош вазири ўринбосарлари Ў. Султонов, Б. Ҳамидов, ташқи ишлар вазири А. Комилов, мудофаа вазири Р. Аҳмедов, адлия вазири А. Мардиев ва бошқа расмий кишилар иштирок этди.

Учрашувда Америка Қўшма Штатларининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Генри Лии Кларк ҳозир бўлди.

***

Президент Ислом Каримов ва АҚШ мудофаа вазири Уилям Перри учрашувдан сўнг ўзбекистонлик ва чет эллик журналистлар билан учрашиб, уларни қизиқтирган саволларга жавоб қайтарди.

(ЎзА).

Ўзбекистонга расмий ташриф муносабати билан

ИНДОНЕЗИЯ РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ СУХАРТО

1921 йил 8 июнь куни Кемусуда туғилган (Жоқярта вилояти).

Ҳарбий таълимларни қуйидаги ўқув юртларида олган: 1943 йилда Гомбонгдаги ҳарбий билим юрти (Марказий Ява), 1959 йилда Бандунгдаги (Ғарбий Ява) олий ҳарбий коллежни тугаллаган.

1960 йил — армия штаби бошлиғининг ўринбосари, ўриндошлик бўйича Индонезия армиясининг заҳирадаги бирлик корпуси қўмондони.

1961 йил — Индонезия армиясининг ҳаво ҳужумидан мудофаа кучлари қўмондони.

1962 йил — Ғарбий Ирианни озод қилиш учун бўлган уруш ишлари ва йиғма қўшинлар гуруҳи қўмондони.

1963 йил — Индонезия армияси стратегик кучлари қўмондони.

1966 йил — вазир, Индонезия Қуролли Кучлари бош қўмондони.

1966 йил — Халқ ишончи маҳкамаси ҳайъати раиси, мудофаа ва хавфсизлик вазири, вазир — Индонезия Қуролли Кучлари бош қўмондони.

1967 йилда — муваққат халқ консултатив ассамблеяси декретига биноан Индонезия Республикаси Президенти вазифасини бажарувчи этиб тайинланган.

1968 йилдан буён — Индонезия Республикаси Президенти.

1993 йил март ойида Индонезия халқ консултатив ассамблеясининг ҳақиқий қарорига биноан олтинчи марта беш йил муддатга Индонезия республикасининг Президенти этиб сайланган.

Уйланган, олти фарзанди бор.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги матбуот шўъбаси.

ИШЛАЙМАН ДЕГАНГА ИШ КЎП

Сирдарё туманидаги «Малик» ҳўжалигида ҳар куни юз беморни қабул қила оладиган поликлиника ишга тушди. Уни 38-механизациялашган кўчма колонна ходимлари қисқа муддат ичида сифатли қилиб қуриб битирдилар.

Бинокорлар жамоаси бир маромда унумли ишламоқда. Натижада деярли ҳар ойда янги объект ишга туширилади.

Хуллас, ишлайман деганга иш топилади.

ҚУТЛУҒ САНАГА ҲОЗИРЛИК

Жаҳон тарихидаги буюк сиймолардан бири, улуғ давлат арбоби ва саркарда, фан ва маданият ҳомийси Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини нишонлаш тўғрисида ўтган йил декабрь ойида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори қабул қилинган эди. Унда мазкур қутлуғ сана 1996 йил октябрь ойида кенг миқёсда нишонланиши белгилаб ўтилган. Бу, шубҳасиз, улуғ бобокалонимиз хотирасига бўлган юксак ҳурмат-эҳтиром намунасидир.

Қарорда, жумладан, соҳибқирон номи билан боғлиқ обидалар, қадамжоларни таъмирлаш ва ободонлаштириш алоҳида эътибор бериш таъкидланган. Республика маданият ишлари вазири ўринбосари Баҳодир АБДУРАҲИМОВ билан ана шу ишлар қандай амалга оширилаётгани хусусида суҳбатлашдик.

— Мамлакатимиз миқёсида утажак мазкур тантаналарнинг маънавий аҳамияти хусусида қисқача тўхталсангиз.

— Ватанимиз истиқлолга эришгач, муқаддас заминимизда яшаб ўтган улуғ аждодларимиз хотирасига катта эҳтиром кўрсатилаётир. Шу маънода халқимиз олдида турган мазкур улуғ санани ҳам муносиб ва юксак ҳиссиёт билан нишонлаш бекиёсдир. Барча хайрли ишлар каби бу тадбирга ҳам юртбошимиз Ислом Каримовнинг бошчилик қилмоқда. «Биз ўрта асрларда жуда кенг ҳудудни бирлаштирган, ўзига хос давлат асослаб тартиботини келтирган буюк баркамол давлатдорлик мактабини яратишда Амир Темур номи билан боғлиқ булган бетакрор, айниқса, таълимда шулардан беғараз яратилганлигидан беғараз немматларни санаб адогига етиш мушкул.

Тошкент шаҳрида Амир Темур ҳайкалининг очилиши маросимида юртбошимизнинг халқимизнинг буюк бобокалонимиз хотирасига бўлган эҳтиромининг бугун жумлай жаҳонга намоён қилиб айтган «Кимки бизнинг кучимиз, садоқатимиз, одилликни тан олмаса, келсин Темур салтанатини кўрсин» деган сўзларини эсланг. Буюк аждодларимизнинг бу эътироф этган буюк давлатини бунёд этиш йўлидаги ҳаракатимиз барчамизни ирода, имон, эътиқод, миллий ғурур туйғуси, буюк аждодларимиздан мерос қолган ана шундай мисолга эга бўлишида ташаббус қилади. Билакларимизга куч, қалбларимизда келажакка ишонч бўлмоғи шартдир». Зотан, Амир Темур халқимиз учун ҳур ва буюклик тимсолидир. Албатта унинг тўйи ҳам шунга муносиб бўлиши лозим.

— Соҳибқирон номи билан боғлиқ қадамжоларни таъмирлаш ва ободонлаштириш юзасидан қандай ишлар амалга оширилмоқда?

— Вазирлигимизда мазкур қарор ижроси юзасидан аниқ тадбирлар мажмуи ишлаб чиқилган, ҳозирги кунда улар изчил амалга оширилмоқда. Маданият ёдгорликлари бош илмий ишлаб чиқариш бошқармаси Амир Темур номи билан боғлиқ обидалар ва қадамжоларни таъмирлаш, консервациялаш ва ободонлаштириш юзасидан 1995—2000 йилларда амалга оширилиши дастури тайёрлади. Унга белгиланган ишлар дастурнинг муҳлатига қараб, икки босқичга бўлинган ва бажарилиши кўзда тутилган. Биринчи босқич 1995—1996, иккинчи босқич 1996—2000 йилларни ўз ичига олади.

Самарқанд, Шаҳрисабз, Қарши, Термиз шаҳарларидаги юбилей иншоотларини босқичма-босқич таъмирлаш бўйича иш жадвали тасдиқланиб, масъул ташкилотлар ва уларнинг муддати белгилаб берилди ва амалий ишлар бошлаб юборилди.

Бу ишларда маданият ёдгорликлари бош илмий ишлаб чиқариш бошқармаси тасарруфидаги Ўзбекистонмиршуносликинститутининг «Меъмор» бирлашмаси, Самарқанд, Қарши, Шаҳрисабз шаҳарларидаги илмий-таъмирлаш устахоналари, айниқса, фаоллик кўрсатмоқда.

Дастурга биноан Самарқанддаги Гўри Амир мақбарасининг жанубий қисми, зиёратхона, ховли тарзлари таъмирланади ва ободонлаштирилади. Бибихонимнинг узида келгуси йил октябрига қадар мақбарани иккинчи қисми безаклари ҳам тикланади. Шаҳардаги Бибихоним масжиди, Оқ сарой мақбараси, Шердор мадрасаси, Шоҳизинда ансамблидаги Қусам ибн Аббос мақбараси ва унинг теварак-атрофи, Самарқанд атрофидаги Ҳазрати Довуд мажмуаси, Шаҳрисабздаги Оқ сарой, Дорус саодат мажмуаси, Қаршидаги Кўк гумбаз масжиди, қадимги ҳаммом, Термиздаги Султон Саодат мажмуаси, Қаршидаги 24 та юбилей объекти ҳақида ҳам шундай дейиш мумкин. Тошкентдаги Амир Темур хиёбонида музей барпо этиш ишлари олиб борилмоқда. Бирлашмага ташкилотлар ташкил этилган, шунингдек, таъмирлаш ишлари шаҳар ҳокимликлари билан ҳамкорликда амалга оширилмоқда.

— Вазирлар Маҳкамасининг қарорида Амир Темур шарафига ёдгорлик мажмуи барпо этиш ҳам кўзда тутилган. Шу ҳақда ҳам гапириб берсангиз.

— Вазирлигимиз вилоят ҳокимликлари, Меъморлар уюшмаси билан ҳамкорликда буюк соҳибқирон шарафига Самарқанд, Шаҳрисабз шаҳарларида ёдгорлик мажмуи барпо этиш учун очиқ танлов эълон қилди. Унинг шартлари, низоми, ҳамкорлар рўйхати билан тасдиқланди. Курик-танлов шу йилнинг иккинчи чорагида якунланади. Шундан сўнг қурилиш ишлари бошланади.

Шуҳрат УМИРОВ суҳбатлашди (ЎзА).

Ч. ТЎХТАЕВ, ЎзА мухбири.

ДАВРА СУҲБАТИ

«Инсон ва жамият» журнали таҳририятида Ислом Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» ва иқтисодий истиқболининг асосий тамойиллари» ҳақидаги маърузаси ва ижтимоий гуманитар фанларнинг вазифалари мавзуида давра суҳбати бўлиб ўтди. Давра суҳбатида журнал фаоллари, таниқли олим-лар, файласуфлар, социолог ва сиёсатшунослар, ҳуқуқшунос ва психологлар, тарихчи ва тилшунослар қатнашдилар.

Давра суҳбати иштирокчилари маърузанинг ижтимоий-гуманитар фанларни ривожлантириш ҳамда ёш авлодни баркамол тарбиялашнинг дастури муаммоларини ҳал этишдаги аҳамиятини алоҳида таъкидлаб ўтдилар. Шу билан бирга, уни илмий-назарий жиҳатдан асослаб, ўқувчи-талабаларга ҳар томонлама чуқур етказиш лозим, деган хулосага келинди.

Б. ВАЛИЕВ

ТУҲФА

Ғалабанинг 50 йиллигини муносиб нишонлаш борасида жойларда кўплаб тадбирлар амалга оширилмоқда. Республика театрларида олиб борилаётган ишлар шулар жумласидан. Ҳозирги кунда театрларда уруш мавзусидаги янги асарлар саҳналаштирилмоқда. Ҳамза номли ўзбек Давлат Академик драма театри жамоаси ёзувчи ва драматург Саид Аҳмаднинг «Уфқ йўли», Садриддин Айний номидаги Бухоро вилоят ва Қуқон театрларида Шодмон Нурматовнинг «Уруш», Фарғона ва Андижон вилояти театрларида Жўра Маҳмудовнинг «Садоқат», М. Уйғур номидаги Сурхондарё вилоят театри жамоаси эса Ч. Айтматовнинг «Момо ер» драмаларини томошабинлар ҳукмига ҳавола қилмоқдалар.

Г. МУСАЕВА.

МУХЛИСЛАР ҲУЗУРИГА

Дала юмушлари бошланиши билан меҳнаткашлар хизматига отланиш Ҳамза номидаги ўзбек академик драма театри жамоаси учун анъана булиб қолган. Санъаткорлар бу гал Қорақалпоғистон Республикасига жўнаб кетди. Театр жамоаси йиғирма икки кун давомида ишлаб чиқариш корхоналари ва қишлоқ хўжалик ходимлари билан ижодий учрашувлар ўтказадилар. Шунингдек, қорақалпоқ драматурги Муротбой Низановнинг «Ноёб нусха» спектаклини намойиш этадилар.

МАҚБАРА ТАЪМИРЛАНАДИ

Термизлик Сайилдарнинг йирик намояндаси Ҳасан ал Амир дафн этилган Султон Саодат мақбараси соҳибқирон бобомиз Амир Темурнинг 660 йиллиги муносабати билан таъмирланадиган бўлди. Амир Темур ҳар гал Термизда тўхтаганида, бу ерда яшаб ўтган азиз авлиёлар қабрларини зиёрат қилган, шулардан бири Ҳасан ал Амир ва унинг авлодлари — термизлик Сайиддлар мақбарасидир.

Султон Саодат меъморий мажмуини таъмирлашга Ўзбекистон Маданият ишлари вазирлиги маблағ ажратди. Таъмирлаш ишини эса ихтисослаштирилган «Меъмор» фирмаси усталари зиммага олди.

Ёшлар Иттифоқида нима гап?

ПУЛ ҲИСОБНИ ЁҚТИРАДИ

Агар эсласангиз, бундан роппа-роса олти йил муқаддам Ўзбекистон комсомолининг молиявий аҳволи тўғрисида ишлар бошқарувчиси Ҳакимжон Каримжонов билан газетамиз мухбирининг савол-жавоблари юқоридаги сарлавҳа остида чоп этилган эди. Буни қарангки, бугунги суҳбатга ҳам худди ўша сарлавҳа қўйилди. Лекин сизларни ишонтириб айтишимиз мумкинки, бу иккала суҳбат бир-биридан тубдан фарқ қилади. Агар таъбир жоиз бўлса, бу суҳбатлар ўртасидаги тафовутни уфққа ботаётган ва эндигина уфқдан бош кўтараётган қуёш нурларига ўхшатиш мумкин. Зеро, гарчанд ҳар иккала суҳбат ҳам ошкоралик руҳида ўтган бўлса-да, умумий руҳ, қўйилган масалаларга ёндошишда мутлақо ўхшашлик сезилмайди.

Фикримизнинг исботи сифатида биз қуйида Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг ишлар бошқарувчиси Ҳакимжон КАРИМЖОНОВ ва мухбиримиз ўртасида бўлиб ўтган мулоқотни эътиборингизга ҳавола этмоқдамиз.

— Ҳозир ҳамма ўзича иқтисодчи, ўзининг чўнтаги қолиб, керак бўлса, бошқа одамнинг чўнтагидагини ҳам ҳисоблаб кетаверади. Демоқчиманки, Ёшлар Иттифоқи бозор шароитида қандай қилиб, нималар ҳисобига яшаётганини сўровчилар жуда кўп. Мана сиз чин маънода иқтисодчисиз, Ёшлар Иттифоқининг кирим-чиқимлари сизга беш қўлдек аён. Айтинг-чи, Ёшлар Иттифоқининг молиявий аҳволи қандай. У ўзини ўзи боқаяптими?

— Ҳа, очиқ юз билан иккиланмай айтишим мумкинки, у ўзини ўзи боқаяпти. Гарчанд мамлакатимиздаги барча ташкилотлар қатори бизнинг ташкилотимиз ҳам ўтиш даврига хос баъзи қийинчиликларни бошдан кечираётган бўлса-да, шундай деб қатъий жавоб бериш учун асосларимиз бор. Буни Ёшлар Иттифоқи иқтисодий фаолиятининг 1994 йилги натижалари ҳам яққол исботлаб турибди. Ўтган йили жами даромадларимиз 8 миллион 159 минг сўмдан кўпроқни ташкил этди. Бу 1993 йилга нисбатан 7 баробар кўп демакдир. Демак, чиндан ҳам ўсиш бўлган.

Шу ўринда даромадларимизнинг асосий манбаи ҳамон аъзолик бадаллари тушумидан бўлаётганлигини алоҳида таъкидлашни истардим. Аъзоларимиз эса, худога шукрки, кўп — уларнинг сони 2 миллион 300 мингдан ортади. Ўтган йили улардан олинган аъзолик бадалларининг умумий миқдори 4 миллион 470 мингга етди. Бу жами даромаднинг 59,5 фоизига тенгдир. Бундан ташқари ўтказилган тадбирлардан тушган тушумлар 939,4 минг сўмни, нашриёт-матбаа фаолиятидан келган тушумлар 235 минг сўмни ва бошқа тушумлар 2,5 миллион сўмни ташкил этдики, бу Ёшлар Иттифоқининг бозор иқтисоди шароитида ҳам имкониятлари кенг эканлигини, у ўзини ўзи боқа олишини исботлайди.

— Ҳакимжон, ҳозир сиз умуман Ёшлар Иттифоқи бўйича қилинган даромадлар қисми билан таништирдингиз холос. Агар, сир бўлмаса, Ёшлар Иттифоқининг харажатлари тўғрисида ҳам бироз тўхталсангиз.

— Бу ерда ҳеч қандай сир йўқ. Мен юқорида даромадларимизнинг умумий миқдори, уларнинг манбаларини айтиб ўтдим. Даромад бор жойда эса, сарф-харажат ҳам бўлади, албатта. Бюджетимизнинг харажат қисми ўтган ҳисобот йилида 7 миллион 27,2 минг сўмга бажарилди, оддий тил билан айтганда, йил давомида шунча пул сарфланди. Шундан иш ҳақи фонди 4 миллион 456,9 минг сўмни ташкил этди. Бу жами харажатнинг 63,4 фоизига тенгдир. Шу ерда, бу кўпми ёки камми, деган савол туғилиши табиий. Мен ҳозир баъзи рақамларни келтираман, қолганини ўзингиз чамалаб кўринг. Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасида ишловчилар сони бармоқ билан санарли даражада оз бўлса-да, қуйи бўғиндаги ташкилотларимизда бошқа ишдан озод этилган, яъни ойлик олиб ишлаётган ходимлар сони 2700 кишидан ортади. Уларнинг ўртача маоши ўтган йили 160 сўмдан 200 сўмгача бўлди. Бу камми ёки кўп? Бу қайси томондан ёндашишга боғлиқ. Ҳам кўп, ҳам кам. Лекин мен бир нарсани ишонч билан айтишим мумкинки, Ёшлар Иттифоқида фақат фидойилар ишлайди, улар пул қудратли куч эканлигини инкор этмаган ҳолда, ёшлар тарбияси ниҳоятда муҳим эканлигини, мамлакат келажагининг қандай бўлиши бугунги ёшларга кўп жиҳатдан боғлиқ эканлигини ич-ичидан ҳис этадилар. Эҳтимолки, мана шу ҳис уларга илҳом берар...

— Ўзбекитон Ёшлар Иттифоқи Уставида қайд этилганидек, «барча даражадаги қўмиталар... бевосита тижорат фаолияти билан шуғулланишлари... мумкин». Лекин, маълумки, тижорат ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди. Ёшлар Иттифоқи қўмиталари қошида тузилган ёки бўлмаса, «ўтирган гиламиʼнинг бир чеккаси қўмиталарга тегишли бўлган тижорат корхоналарининг улуши Ёшлар Иттифоқи тушумларининг неча фоизини ташкил қилади. Бу улуш салмоғининг ўтган йилнинг шу даврига бўлган нисбати қандай?

— Дарҳақиқат, ёшлар қўмиталари қошида тузилган хўжалик ҳисобидаги корхоналар фойдасидан ҳам ажратмалар тушиб туради. Ўтган йили у 484 минг сўмни ташкил этди. 1993 йил билан солиштириладиган бўлса, бу ўсиш икки мартага ошганлигидан далолат беради. Лекин бу ҳол бизни асло қониқтирмайди. Имкониятларимиз кўп. Ниятимиз умумий даромаднинг бу қисмини ҳам ривожлантириш. Бу йўналишда амалий тадбирлар ишлаб чиқилмоқда. Яқинда Марказий Қўмита қошида хорижий фирмалар билан биргаликда иккита қўшма корхона очилди. Улар ҳозирданоқ ўз фаолиятларини бошлаб юборишди.

— Агар пул ҳаракатда бўлмаганда эди, биз унинг бор-йўқлигини ҳам сезмасдик. Ёшлар Иттифоқига тегишли маблағларнинг ҳаракатланиши қандай? Улар қандай мақсадларга ва қай йўсинда сарфланади?

— Улар хилма-хил. Лекин йўналиш ўша-ўша — ёшларни тарбиялаш. Ўтган йил давомида Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ташкилотлари бир қанча тадбирлар ўтказди. Ушбу тадбирларга жами 1 миллион 328,5 минг сўм сарф қилинди. Шундан маданий-оммавий, ҳарбий ватанпарварлик ва спорт ишлари ҳамда ишлаб чиқаришдаги илғор ёшларни моддий рағбатлантириш учун 1 миллион сўмдан зиёд, пленум, чақириқ, кенгашлар учун 140 минг сўм атрофида ва Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқининг қурултойини тайёрлаш ва ўтказиш учун 173 минг сўм пул маблағи сарфланди. Шу ўринда бир фикрни таъкидлашни истардим. Бу йўлда қилинган харажатлар бугун бўлмаса эртага ўз самарасини беради, бугун сарф қилинган бир сўм эртага юз сўмларни, минг сўмларни олиб келиши шубҳасиз. Маънавий бойликни ҳеч қандай мезон билан ўлчаб бўлмайди.

— Ёшлар Иттифоқи катта мулкка, ҳозирги замон тили билан айтганда, ҳавас қилгулик кўчмас мулкка эга. Улар бугун Ёшлар Иттифоқига қандай хизмат қилмоқда, улардан келаётган фойда — тушумлар сизни қониқтирадими?

— Яхши фикр. Илгарилари бу масалага панжа орасидан қараларди. Замоннинг ўзи шундай эди-да. Аммо ҳозир... Иккита мисол келтираман. Жорий йил учун Марказий Қўмита бюджетининг даромад қисми жами 1 миллион 312,4 минг сўм бўлгани ҳолда, шундан бинолардан фойдаланиш дирекцияси фойдасидан ажратма — 520 минг сўм, «Камалак» нашриёти фойдасидан ажратма 350 минг сўм қилиб белгиланган. Аммо шуни мамнуният билан айтишим мумкинки, оқилона иш юритилгани натижасида «Камалак» нашриётидан ҳозирнинг ўзида 500 минг сўмдан кўпроқ маблағ келиб тушди.

Кўриниб турибдики, ҳаракат қилинса, омилкорлик билан иш юритилса, натижа ҳам шунга яраша бўлади.

— Имкони бўлганда муайян фоизлар эвазига қарз бериш, зарурат туғилганда худди шундай шарт билан қарз олиш бозор муносабатларида оддий бир ҳолдир. Сир эмаски, Ёшлар Иттифоқи ҳам ўтиш даври билан боғлиқ барча синоатларни бошдан кечираётир. Яқин орада, юқорида айтилганидек, қарз олиш ёки қарз беришга тўғри келдими?

— Жамоат ташкилоти сифатида амалдаги қонунларга асосан тижорат — давлат банк идораларидан кредит олишга ҳақли эмасмиз. Шу билан бирга, бошқа ташкилотларга тижорат мақсадлари учун қарз беришга ҳам ҳаққимиз йўқ. Лекин бу қоида бизнинг қошимизда ташкил этилган хўжалик ҳисобидаги корхоналар учун тааллуқли эмас.

— Иттифоқ аъзолари, маълумки, иш ҳақларининг 1 фоизини аъзолик бадали сифатида Ёшлар Иттифоқига ўтказадилар. Аммо, афсуски, бирор жойда ишламай, турли йўллар билан тирикчилик ўтказиб юрган ёшлар ҳам талайгина, ўз-ўзидан тушунарлики, улар аъзолик бадали ҳам тўламайдилар. Бинобарин, Ёшлар Иттифоқи уларни ишга жойлаштиришдан ҳар томонлама манфаатдордир. Бу борада қандай ишлар амалга оширилаётир?

— Ҳозирча бу масалада мақтана олмаймиз. Бунинг сабаблари кўп. Биринчидан,ишга жойлашишнинг бозор муносабатларига хос йўл-йўриқлари билан ҳамма ҳам таниш эмас. Қолаверса, бу аста-секин изга тушадиган қийин, кўпроқ руҳий тайёргарликни талаб қиладиган жараён. Аммо биз қараб турганимиз йўқ. Жойларда Ёшлар Иттифоқи қўмиталари бу борада Марказий Қўмитадан олган фармойишлар бўйича қатор тадбирларни амалга оширмоқдалар, ишга жойлаштириш бўйича маҳаллий бюролар билан бақамти бўлиб ишламоқдалар. Иншоолло, бу йўналишда ҳам тез орада ижобий ўзгаришлар бўлади, деган умиддамиз.

— Ёшлар Иттифоқи яқин йиллар ичида ҳар жиҳатдан, шу жумладан молиявий жиҳатдан ҳам ўзини тўла тиклаб олишига, ёшларнинг энг илғор етакчиси сифатида янада катта обрў-эътиборга эга бўлишига ишонасизми?

— Нафақат мен, барчамиз кўтаринки кайфиятда ишлаяпмиз. Ишонмасак, ишламас эдик. Бугунги қийинчиликларни ташкилотимизда ишлаётган йигит-қизлар ўткинчи бир давр деб, бизга аталганнинг қаймоғи ҳали бузилмаган, деб умид билан меҳнат қилмоқдалар. Аксинча ўйлаганларида эди «Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак!» деган шиорни бекорга юракларга тугиб юрмас эдилар.

Суҳбатдош:
Зайниддин РИХСИЕВ.

Ғалла мустақиллиги йўлида

ДАСТУРХОНИМИЗ ЯНАДА ТЎКИН БЎЛАДИ

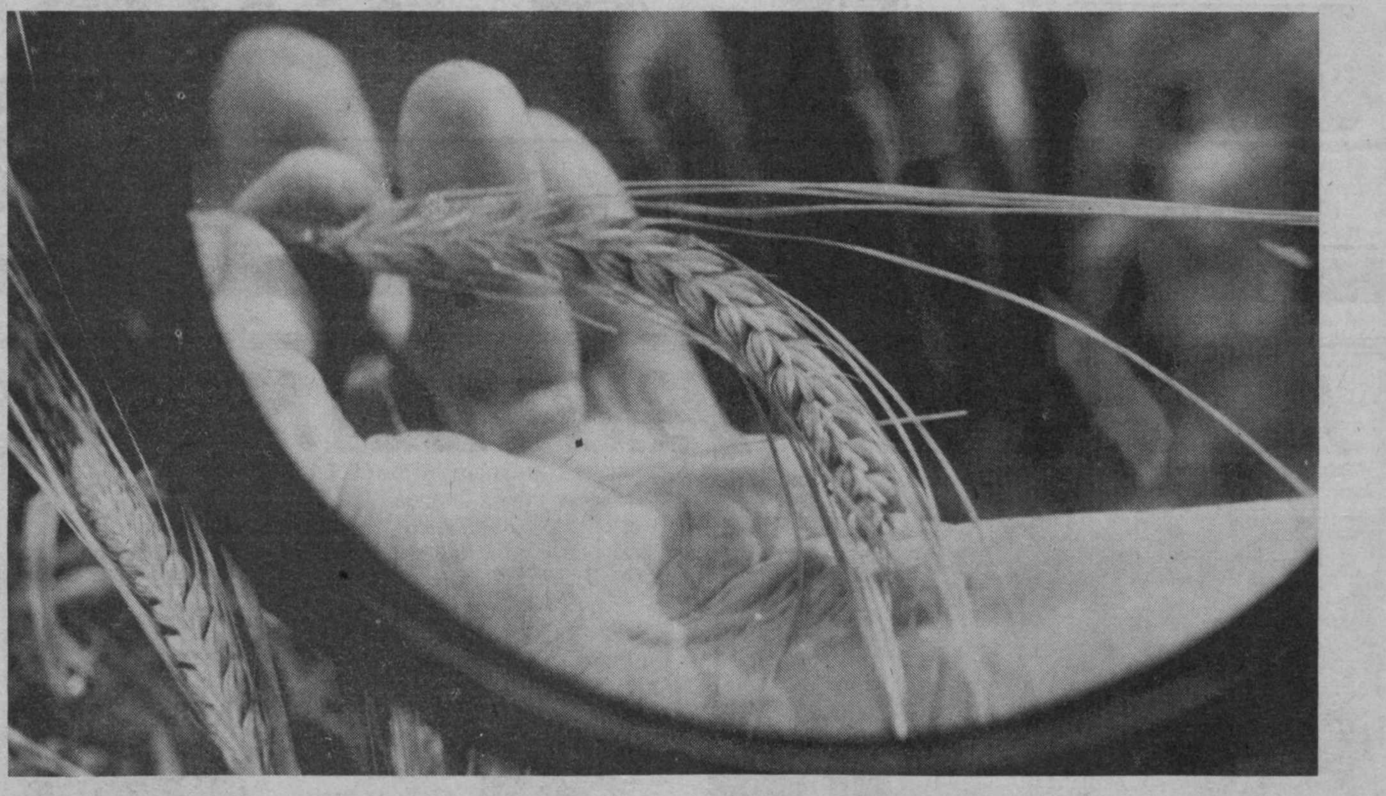

Дунёга ўз кўзимиз билан боқмоқдамиз. Заминга бўлган муносабат ўзгарди. Бугунги кунда буларнинг барига мустақиллик туфайли эришиб турганимизни етти ёшдан етмиш ёшгача ҳамма яхши билади. Муваффақиятлар олдинда. Қилинган ишлар эса ютуқлардан дебоча.

Ўтган йили республикамизда 2 миллион 170 минг тонна ғалла, маккажўхори дони ва шоли етиштирилди. Бу аввалги йиллардаги ҳосилга нисбатан анча кўп демакдир. Бироқ, мутахассисларнинг фикрича 1994 йилги натижа бундан ҳам яхшироқ бўлиши мумкин эди. Жойларда ғалла ҳосилдорлиги режалаштирилган даражага етмади. Бунинг туб сабаби бугунги кунда ҳосилни вақтида озиқлантириш ва суғориш юмушларининг бажарилмаганида дейилмоқда. Қолаверса, хўжаликларда лалми ва суғориладиган ерларга дон навларини танлаб экиш яхши йўлга қўйилмаганидир.

Президентимизнинг фармонига мувофиқ бу йил хўжаликларнинг давлатга дон сотиш буюртмаси 50 фоиз миқдорида белгиланган. Қолган ҳосилни эса ўзлари хоҳлаган шартнома асосида сотишлари мумкин. Бу шубҳасиз, меҳнатга, заминга бўлган муносабатни яхшилайди. Хўжаликларнинг бойишига қонуний йўл очилади. Демак, халқнинг ҳамёни бут, дастурхони янада тўкин-сочин бўлади.

Ҳозирги кунда республикада истеъмол қилинаётган ғалланинг тенг ярмини ўзимизда етиштирмоқдамиз. Қолгани эса четдан келтирилаяпти. Мамлакатимизда бу йил 3 миллион 300 минг тонна дон етиштириш мўлжалланмоқда. Имкониятлар етарли. Шарт-шароитлар мавжуд. Фақат бундан оқилона фойдаланилса бас. Кўпгина туманларда анчагина пахта майдонлари қисқартирилиб ғаллазорларга айлантирилиши ҳам шундан. Ғалла ҳосилини 15-20 кун ичида ўриб-йиғиб олиб, ўрнида турли озиқа экинлари етиштирса бўлади. Бу ўз ўзидан равшанки, нафақат ғалла мустақиллигига, балки юртнинг янада бойишига олиб келади. Бунинг учун эса деҳқон ўз ерига меҳр қўйиши, қолаверса, ишнинг кўзини билиши керак.

Бундан бир ой муқаддам замин қор тагида эди. Баҳор келди. Аёзли кунлар ортда қолди. Қуёш ўз заррин нурларини сочмоқда. Ризқ-насибамиз бўлмиш ғаллазорлар бугун яшилликка бурканган. Денгиздай чайқалади. Бу дастурхонимиз бут, кўнглимиз тўқ бўлишидан нишона. Зеро, тўқ элнинг келажаги буюк бўлади, фарзандлари эса бахтли...

Тўлқин РЎЗИЕВ,
«Туркистон» мухбири.

Шахсий фикр

ЎЗАНИНИ ТОПАЁТГАН ДАРЁ

Халқимиз юксак қадриятлари туфайли дунёда ўз ўрнига эга. Бу кўп марта эътироф ҳам этилган. Аждодларимизнинг ақлу заковати билан юзага келган дунёвий илмлар шахснинг камол топишида етакчи омил бўлганлиги бугунги кунда ҳеч кимга сир эмас. Бунга мисоллар кўп. Ҳаётий кузатишлардан шу нарса маълум бўлаяптики, одамларимиз онгида миллий қадрият тушунчасини мужассамлаштирмай туриб, комил инсон тўғрисида гапириш мушкул экан. Зеро, ўтмишни билмай туриб,келажакка назар ташлаш, қоронғуда игна қидиришдай гап.

Йиллар давомида халқ жуда кўп удум, урф-одатларидан йироқлашди. Ҳатто, уни унутиш даражасига етди. Шукрлар бўлсинки, «емирилган» обидаларни қайта тиклаш учун бугунги кунда имкониятлар яратилди. Катта-катта ишлар бошланган. Одамларимиз ўртасидаги қадр-қиммат, меҳру оқибат жонлангандай. Бу турли-туман халқ удулари, сайилларида ўз аксини топаётир. Булар ҳатто фольклор этнографик ансамблларининг репертуарларида ҳам намоён бўлмоқда. Айниқса, республикамизда Наврўз тантаналари давом этаётган кунларда халқ қўшиқларининг ижро этилаётгани ҳам қувончли. Аслида ушбу қадриятлар халқники, халқимиз томонидан яратилган ва ижро этилмоқда. Уларнинг илдизлари қадим-қадимга бориб тақалади. Йиллар давомида авлоддан-авлодга мерос бўлиб келаяпти. Шуниси қувонарлики, қадриятларимиз ўз ўзанини ва асл оқимини қайтадан топаяпти. Бизнинг халқимиз каби ўз айтимлари, лапарлари, ўйинларига бой халқ ижоди жаҳонда камдан-кам учрайди. Улар ҳали ўрганилиб, тўпланмай ётибди. Кейинги пайтларда кўплаб умидли ёшларимиз етишиб чиқаяпти. Уларнинг саъй-ҳаракатлари билан қадриятларимиз қандай бўлса шундайлигича халққа етказиб берилаяпти. Ҳали бу соҳа ходимларининг халқимиз олдида қарзлари кўп.

Маълумки, урф-одатларимиз бевосита таълим-тарбия билан боғлиқдир. Ўзбек халқ сайилларини олинг: Лола сайли, қовун сайли, анор сайли ва бошқалар. Ҳар бир сайл халқни бир жойга жамлайди, улар ўртасидаги меҳр ипларини боғлаб, маънавий қувват манбасига айланади. Удумларимизни ўрганиш, уларни ҳаётга тадбиқ этиш элимизга маънавий озуқа бериш демакдир. Ҳар бир миллий маданиятнинг асосий манбаи— халқ ижоди десак янглишмаган бўламиз. Халқ ижодини билмасдан туриб, шу миллат тарихини билиш мумкин эмас.

Шу ўринда яна бир гап. Миллий қадриятларимизни янада кенгроқ ёйиш керак. Бўлмаса бу соҳада бурилиш ясаш мушкул иш. Аждодларимиздан мерос бўлиб келган урф-одатларимиз ва анъаналаримизни ўзбекона талаффуз ила тўлалигича ёшларимиз руҳига сингдиришимиз лозим.

Фахрлансак арзигулик, аждодларимизнинг фазилатлари бизга тарихдан аён. Уларнинг минглаб ўгитлари шу кунларда ўрганилиб келинаяпти. Ҳадислар, диний урф-одатларимиз, умуминсоний қадриятларимиз-шулар жумласидандир. Уларни ҳаминқадар эмас, чуқурроқ ўрганишимиз фойдадан ҳоли эмас. Шундагина кўзлаган мақсадимизга эришган бўламиз.

Норбек УСАНОВ.

Газетхон ёрдам сўрайди

ҲАҚ СЎЗГА ХАРИДОР ТОПИЛМАС

Ҳурматли таҳририят. Сизларга ушбу мактубни кўнгли хаста, бир аёл ёзяпти. Сизлардан илтимос, ёзганларимни газетада эълон қилсангизлар. Токи менинг кечмишим дугоналарим ва сингилларимга сабоқ бўлсин.

Мен 1993 йил август ойида Зомин тумани Пшагар қишлоғида яшовчи Ёқубжон исмли йигитга турмушга чиқдим. Бахтли яшадик. Бу оила ўзига анча тўқ эди. 1994 йил май ойида қизли бўлдим. Турмуш ўртоғим мени ҳақоратлаб отамникига олиб келиб ташлади. Чиллам чиққандан сўнг ўз отам, ярашинглар, деб қайнотамникига олиб бориб қўйди. Лекин мен у ерда кун кўрмадим. Деярли ҳар куни уруш-жанжал. Эмишки мен Ёқубжоннинг тенги эмас эканман.

Уруш-жанжаллар жонимдан ўтиб кетгач, Ҳамзаобод қишлоқ кенгашига ажрашиш учун бордим. У ердагилар ҳам ярашинглар «оила бузулмасин» деди. Бунга ҳам кўндим. Лекин яна ҳақоратлар эшитишдан бошим чиқмади.

Ўтган йилнинг 24 декабрь куни ҳеч эсимдан чиқмайдиган бўлди. Ўша куни кечқурун эрим мени бошимга не кунни солмади. Натижада касалхонада даволаниб чиқдим. Менинг аҳволимни кўриб бечора онаизорим зор-зор йиғлайди.

Мени азобга қўйганларни жиноий жавобгарликка тортиш учун Зарбдор тумани ИИБга ва прокурорга ёзган отамнинг ва менинг аризаларим эътиборсиз қолди. Ҳеч қандай натижа бўлмади. Шундан сўнг вилоят прокурорига ариза бердим. Ва йиғилган кўрсатмаларни ўқиб чиқиб, арзимни кимга айтишни, кимдан кўмак сўрашни билмай қолдим. Кўпчилик «оиланг билан яраш» дейди. Мен эса...

Азиз дугоналар, сингиллар ҳеч қачон мол-дунёга, шахсий бойликка учмангизлар. Бахт бойликда эмас экан.

М.МАМАТҚУЛОВА

Орамиздаги одамлар

ЕНГИЛМАС

- Иродали йигит.
- Ҳаёт курашлардан иборат.
- Қанот жуфт бўлади.

Қуёш оламга баробар нур сочгани билан табиат бағрида гул ҳам ўсади, тикан ҳам. Дунёнинг ишлари қизиқ, ҳамма баробар, тенг эмас. Оламда яхшилар, диёнатли инсонлар кўп. Шу боис ҳам юртимиз обод, замонамиз файзли.

Ирода — инсон зийнати. Вали Ғафуров, Алексей Мересьевлар иродаси ҳақида ўқиганмиз, эшитганмиз. Ҳаётда атрофимизда улар каби замондошларимиз ҳам учраб туради.

...Фахриддин ёшлигидан ҳуқуқшунос бўлиш орзуси билан яшади. Акаси Шарофиддинга ҳавас қилар, унинг касбига ихлос қўйиб юрарди. Шарофиддин Сирдарё вилоят прокуратураси терговбўлимида ишларди. Фахриддин Сирдарё туманидаги Ҳамид Олимжон номли 7-ўрта мактабни олтин медаль билан тугаллаб, туман халқ судида суд мажлислари котиби бўлиб ишлай бошлади. Унинг хати чиройли, хотираси кучли бўлганидан бу вазифада қийналмай фаолият кўрсатди. Лекин, ўқиш, ўрганиш лозимлигини Фахриддин сезди, ҳис қилди. Шу боис 1980 йилда у Тошкент давлат дорилфунунининг ҳуқуқшунослик куллиёти кундузги бўлимига ўқишга кирди.

Ўшанда Фахриддин Раҳимов 4-босқич талабаси эди. Унинг бир кўзи оғриб қолди, ўқишга жиддий киришиб кетиб кўзини шамоллатиб қўйганди. Аввалига у Тошкен давлат тиббиёт институти профессори Татьяна Ильина раҳбарлигида кўз касалликлари мутахассисларида даволана бошлади. Лекин, нафи сезилмади. Кейин уни Москвага олиб боришди. Москвадаги кўз касалликлари илмий-текшириш институти клиникасида Фахриддинни икки марта операция қилишди. Операциядан кейин иккинчи кўзи ҳам хиралашиб қолди. Яна операция қилишга мажбур бўлишди. У энди тамоман ёруғ дунёни кўриш бахтидан бенасиб эди!

Фахриддин аввалига оғир хўрсинди, ҳаётнинг унга энди қизиғи йўқдек, ҳеч кимга керак эмасдек ҳис қилди ўзини. Шунда қандайдир бир ички нидо эшитилгандай бўлди гўё, ўзини қўлга олди, иродаси жўшди, ўзича ҳаёт учун курашиш лозимлигини англади. Ва бу энг тўғри йўл эканлигига иймон келтирди.

Қийинчилик дамлари ортда қолди. У дорилфунунни имтиёзли диплом билан тугаллаб, илк орзусига эришди. Фахриддинга ўша пайтдаги Сирдарё вилояти ижроия қўмитаси ҳуқуқий бўлимига йўлланма беришди. 1987 йил августда эса Ўзбекистон кўзи ожизлар жамияти Сирдарё шаҳар ишлаб чиқариш корхонасига ишга келди. У корхона ҳуқуқий маслаҳатчиси бўлиб фаолият кўрсата бошлади. Шунга ҳам беш-олти йил бўлиб қолди. Ўтган муддат мобайнида у ўзини кўрсатди, билими, маҳорати, касбини яхши билиши, зукколиги жамоага ёқиб қолди.

— Сизнинг асосий ишингиз нималардан иборат? — сўраймиз Ф. Раҳимовдан.

— Корхонамиз маъмурияти ҳуқуқий актларининг қонунчиликка мувофиқлигини бошқа ташкилотлар ва жамоамиз ўртасидаги ўзаро шартномаларнинг бажарилишини назорат қилиш, ишчи-хизматчиларга ҳуқуқий маслаҳатлар, йўл-йўриқлар бериш асосий вазифам ҳисобланади, — дейди Фахриддин.

Фахриддин корхонага келиб ҳақиқий бахтини топди. Жамоа аъзолари Фахриддин ва Дилфузанинг висол кечасини нишонлашди. Дилфуза тақдири ҳам Фахриддин тақдирига ўхшаб кетади. У тумандаги Жуман Маманов номли жамоа хўжалигидаги 24-ўрта мактабда ўқиб юрган дамлари кўзи касалланиб, машғулотларни давом эттира олмайди. Дилфуза Тошкентдаги кўзи ожизлар махсус мактаб-интернатида таҳсил олди, брайлча ёзувни ўрганди. 1988 йили мазкур корхонага, тўқув цехига ишга келди. Ҳозирда цехнинг илғор ишчиларидан.

Фахриддин ва Дилфузалар корхонанинг барча қулайликларига эга бўлган муъжазгина уйида истиқомат қилади. Радио уларнинг энг яқин маслаҳатдоши, эрмаги. Хонада магнитафон, холодильник бор. Айтганча, корхона кутубхонасида «гапирувчи китоблар» мавжуд.Магнит тасмаларига турли бадиий асарлар, спектакллар, куй-қўшиқлар ёзилган. Кутубхоначига қайси «гапирувчи китоб»ни топиб беришни сўрашса, бажонидил кўмаклашади.

— Фахриддин ва Дилфуза ёш бўлишига қарамай жамоамиз фахри— дейди корхона бошлиғи Валижон Ҳалимов. — Қанийди, ҳамма ҳам ҳаётда улар каби оқибатли, меҳрли, иродали бўлса...

Валижон Обидович тўғри гапни айтди. Ҳаёт — бу текис, равон йўл эмас. Ҳаёт кураш, интилиш, изланишдан иборат. Зеро, интилганга толе ёр, деб бежизга айтишмайди. Корхонадан қайтарканман Фахриддиннинг ҳаётида яна бир қувончли воқеа содир бўлганлигига гувоҳ бўлдим. Ф. Раҳимов корхона директори муовини этиб тайинланганлиги маълум бўлди.

Ҳаётда сенга омад ва бахт кулиб боқаверсин, иродали йигит Фахриддин!

Абдураззоқ БУРЛИЕВ,
Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси аъзоси.

«ЭЛТЕКС» : КЕЧА, БУГУН, ЭРТАГА

Истиқлол қалдирғочлари

Корхона фаолиятининг 1994 йилдаги 40 куни мобайнида бажарилган ишларга эътибор қилинг: тўқимачилик мажмуининг пахтанинг дастлабки қайта ишлаш шоҳобчаси 2629 тонна хомашё қабул қилиб, 1836 тоннасига илк ишлов берди ҳамда 673 тонна пахта толаси олди. Шунинг учун 351 тоннасидан корхонада ип йигириб олинди. Ишлаб чиқарилган 300 тонна ипнинг 175,4 тоннаси сармоядор фирма — «Язекс» корпорациясига сотилди. Бундаги молиявий ҳисоб-китоб 364.773 Америка доллари ёки мустақил мамлакатимиз валютасида 9.119.336 сўмни ташкил этди.

Айни пайтда 71,5 тонна ипдан 34 минг погон-метрдан кўпроқ жинси матоси тўқилди. 1994 йилда 11 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилиб, 10 миллион сўмлиги сотилди.

«Элтекс» илк ҳимматини ўзи жойлашган Элликқалъа тумани ўқувчиларига кўрсатди. 8 минг донадан ортиқ мактаб либоси тикилиб, ўқувчиларга бепул тарқатилди. Бу кўрсаткич туман мактабларидаги барча ўқувчилар сони — 26.348 донага етказилади. Бошқачасига айтганда, чўлқуварлар фарзандларига 3 миллион 600 минг сўмлик кийим тарқатилади. «Элтекс» дастлабки қадамларини қўймоқда. Мазкур қадамлар кўп маънода хайрли бўлаётир. Масалан, қўшма корхона ўз ҳиссадорлари бўлган хўжаликларга мол айирбошлаш асосида унлаб техника воситалари олиб берди.

(Охири. Боши ўтган сонларда)

Ҳа, қўшма корхона ҳам, унинг бош раҳбари ҳам илк ютуқларни қўлга киритаётир. Аммо тўқимачилик мажмуининг олдида кўплаб муаммолар турибди. Уларни ҳал этиш учун калаванинг мингдан бир учини топиб ишламоқ лозим. Бу борада корхонанинг тажрибали кадрлари ташаббус кўрсатишлари керак.

VI. «ТОШКЕНТДАН БЎСТОНГА ЧОРЛАШДИ МЕНИ...»

Султонбой Уриновнинг киндик қони Элликқалъа туманидаги Тозаамиробод қишлоғига тўкилган. У ана шу овулда туғилиб ўсди. Вақт етиб улғайгач, Тошкент Тўқимачилик ва Енгил саноат олийгоҳида ўқиди.

— Тўқимачилик муҳандиси ихтисосининг нима кераги бор сенга? — дейишди баъзи ҳамқишлоқлари. — Сен қарилик нафақасига чиққанингдан 40 йил кейин ҳам бизнинг элда ундай фабрика қурилмайди. Хомтама бўлмай қўяқол!

Султонбой бу гапларга мийиғида кулиб қўяверди. Олийгоҳда ўқиди, Тошкент тўқимачилик комбинатида иш бошлади. Оддий лавозимлардан бошлаб бош муҳандисликкача бўлган масъулиятли йўлни босиб ўтди.

Ҳамқишлоқларининг «башорати» нотўғри экан. У катта тўқимачилик даргоҳида 20 йилдан ортиқ ишлаб, мазкур соҳа ҳадисини олган кезларида уни Тошкентдан Бўстонга чорлашди.

— Ғарбий Европанинг энг замонавий ускуналари билан жиҳозланган «Элтекс»га таклиф қилишганида бошим кўкка етди, — дейди Султонбой ака. — Бундай корхонада ишлаш мендай мутахассислар учун орзу эди, холос. Компьютерлаштирилган иш жараёни ишчи учун ҳам, корхона учун ҳам катта қулайликдир!

Одатда бирор корхонанинг узлуксиз, технологик жиҳатдан тўлиқ ишлаши унинг барча шоҳобчаларига боғлиқ бўлади. Ҳақиқатан ҳам тўқимачилик мажмуининг ҳар бир шоҳобчаси ўз аҳамиятига эга. Улардан бирортаси тўхтаса умумий ишга путур етади.

Аммо тикувчилик шоҳобчасининг масъулияти алоҳидадир. Чунки хомашёни қайта ишлаш цехи яхши тола, қолган шоҳобчалар сифатли мато бериши мумкину тикувчилик цехидаги кичкина ўқувсизлик жаҳон бозорида 10-15 доллар турадиган матони бузиб қўйиши мумкин.

Шу боис С. Уринов ўзи раҳбар бўлинмада фақат малакали, ўз ишини пухта билган ишчиларнинг меҳнат қилишини хоҳлайди. У асосан шунга эришмоқда ҳам.

Тўқимачилик мажмуида бундай илғорлар кўп. Биргина тўқувчи Гулчеҳра Жалимбетова билан гаплашсангиз, бу касбнинг сир-асрорларини тўла айтиб беради. У Москвадаги тўқимачилик корхоналаридан бирида ушбу оммавий-касбни ўрганиб қайтган. Кейинчалик «Катекс» тўқимачилик мажмуида ишлаган. Мана, энди «Элтекс»да пешқадам ишчиларнинг бири сифатида ғайрат кўрсатмоқда. О. Ваисова, Г. Янгибоева каби илғорлар ҳақида ҳам шу таърифларни такрорласа бўлади.

«Элтекс» ўзининг моҳир ташкилотчиларига эга. С. Уринов ҳақидаги фикрларимиз бунинг далилидир. Олимбой Машарипов, Мадиёр Матжоновлар ҳам ўз бўлинмаларига сидқидилдан етакчилик қилмоқдалар.

«Элтекс»да асосан ёшлар ишлашади. Бунга унинг қишлоқдаги бир шоҳобчаси мисолида ҳам ишонч ҳосил қилса бўлади...

VII. САРАБИЙДА ШУНДАЙ ШОҲОБЧА БОРКИ...

Сарабий Аму соҳилида жойлашган, катта тарихга эга қишлоқ. Азалдан у ерда аҳоли зич яшайди. Шу туфайли ҳам XIX асрнинг охирларида бу ерда рус саноатчилари бир неча пахта заводлари, бошқа корхоналар қурган эди.

Кейинги йилларда қишлоқ аҳолиси ҳам, ишсизлик ҳам икки баробар ортди. Айниқса, ёшлар ўртасида ижтимоий фойдали меҳнат билан банд бўлмаганлар кўпайди. Бу ҳол биринчи навбатда Ёшлар Иттифоқи фаолларини ташвишга солди. Шавкат Ниёзимбетов «Сарабий» жамоа хўжалиги ёшлар ташкилоти котиби, Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи туман қўмитаси бюроси аъзоси эди. У ўзига ҳамқишлоқ ёшларни иш билан таъминлашга баҳоли қудрат ҳисса қўшиш мақсадида овулда «Элтекс»нинг шоҳобчасини очиш ташаббуси билан чиқди. Ташаббусни юқори ташкилотлар қўллаб-қувватлашди.

Энди шоҳобча учун бино керак эди. Жамоа хўжалигининг аввалги, лекин ҳали анча дуруст биносини ажратиб беришди. Клуб биноси қайта таъмирланиб, у ерга 14 та тикув машинаси ўрнатилди. Қишлоқдаги ишсиз аёллар шоҳобчага қабул қилинди. Иккинчидан, шоҳобча «Элтекс»нинг тикувчилик цехига ҳар 3 ойда 30 тикувчи қиз тайёрлаб бериш масъулиятини ўз зиммасига олди.

Шоҳобча қисқа муддатда катта миқдорда кийим-кечак, бошқа зарур либослар тикиб берди. Ҳозирги кунда у ерда 10 хил маҳсулот тайёрланмоқда.

Шоҳобча пешқадамларидан Салима Тўраева, Дурхоним Отаниёзова, Ёқутхон Дўсимова, Онабиби Шарипова, Саида Бектурдиева, Шакаржон Саъдуллаевалар кунлик, ойлик топшириқларини ошириб бажаришмоқдалар.

— Биз икки мақсад йўлида ишлаяпмиз, — дейди Ш. Ниёзимбетов. — Биринчидан, кўп ва сифатли маҳсулот чиқармоқчимиз. Иккинчидан, шу маҳсулотни чиқарган ишчиларимиз муносиб миқдорда маош олсин, моддий манфаатдор бўлсин!

Шавкатнинг гапларида ёшлар етакчисига хос ишонч, ғурур, ғайрат балқиб турибди. «Элтекс»да бундай ёшлар кўп!

Янгибой ҚЎЧҚОРОВ,
«Туркистон» мухбири.

«БИЗ КИМ МУЛКИ ТУРОН...»

9 апрель — соҳибқирон Амир Темур туғилган кун

ШАҲРИ КЕШ УСТИДА ОЙ

Шаҳрисабз шаҳар меъморчилик бошқарма бошлиғи Муртазо Мустафоев билан мусоҳаба

— Аввало ўзингиз раҳбарлик қилаётган ташкилот ҳақида қисқагина сўзлаб берсангиз?

— Бошқармамизда 20 нафар киши ишлайди. Ҳаммаси ёшлар. 1980 йилдан бошлаб ўзимизни ўзимиз маблағ билан таъминлашга ўтганмиз. Бу қўл келаяпти. Илгари, дейлик битта ходим учун кунига 180 сўмлик иш бажариш белгиланган бўлса, уни аранг 150 сўмлик қисмигина бажарилар эди. Ҳозир эса бундай эмас. Ҳар ким ўзи учун елиб-югуради. Ишлаб топганининг 40 фоизи ходимга тегади. Қолгани эса бошқарма харажатлари учун сарфланади. Ходимларимиз айни кунларда 1200 сўмгача маош олишади. Тўғри, қийинчиликлар ҳам бор. Лекин шунга қарамай ички имкониятларимиздан тўлиқ фойдаланяпмиз. 1991 йилда ўз фойдамиздан меъморлар биносини қурдик. Яна бир нарсани алоҳида таъкидлагим келади. Шаҳрисабз шаҳрига кираверишда шаҳарнинг рамзий дарвозаси қурилиши керак эди. Энг яхши дарвоза лойиҳаси учун вилоят миқёсида танлов эълон қилинди. Қарангки, ана шу танловда ҳам шаҳрисабзликлар лойиҳаси ғолиб, деб топилди.

— Муртазо Мустафоевич, Шаҳрисабзнинг узоқ ўтмишидан, Амир Темур даврида қад кўтарган қадимий обидаларни қайта тиклаш ишлари ҳақида гапирсангиз?

— Амир Темур халқимиз ўтмишидаги энг буюк шахслардан бири. Шундан-да, соҳибқирон таваллудининг 660 йиллигини кенг нишонлашга катта эътибор берилмоқда. Республика Вазирлар Маҳкамаси ҳамда Шаҳрисабз шаҳар ҳокимлигининг қарорига кўра шаҳардаги тарихий обидаларни таъмирлаш ва атрофни ободонлаштириш дастури ишлаб чиқилган.

Иш аввало Оқсарой пештоқини, кошин безакларини таъмирлаш ва ҳавзаларини ўрнатишдан бошланади. Кейин Шаҳрисабз шаҳар қалъа деворлари, Кунчиқар, Самарқанд, Кушунхона дарвозаларини тиклашни мўлжаллаганмиз. Тарихий аҳамиятини ҳисобга олиб, шаҳар музей қўриқхонаси ва айрим ёдгорликлар қайта таъмирлашга мухтожлигини айтиб ўтишим керак.

Шаҳрисабз соҳибқирон туғилган юрт. Шаҳар марказида Амир Темур ҳайкалини барпо этиш тараддудини кўряпмиз. Дорус-саодат мажмуаси бутун юртимизнинг энг катта бойлигидир. Буни ҳисобга олган мутахассис усталаримиз, у ердаги Даҳмага кириш биносини қайта таъмирлашади. Кейин шу асори-атиқага мос ҳолда мажмуада ободонлаштириш ишлари олиб борилади. Ҳазрати Имом мақбараси эса сайқалдан сўнг янада салобат кашф этади.

Амир Темур ва темурийлар сулоласи меъморчилигининг гўзал намуналаридан бўлмиш Дорут-тиловат мажмуаси ҳам халқимиз фахри саналади. Мирзо Улуғбек таваллудининг 600 йиллиги муносабати билан бу ерда талайгина таъмирлаш ишлари олиб борилади. Гумбаз Сайидон ёдгорлигини таъмирлашда Хива ва шаҳрисабзлик энг моҳир усталар қатнашишди. Бу мажмуадаги тарихий қиммати энг баланд баҳоланадиган арабий ёзувларни шунингдек, Шамсиддин кулол мақбарасини қайта тиклаш, унинг асл қиёфасини сақлаб қолиш мақсадида бир неча юз минг сўмлик иш бажарилди. 1437—1438 йилларда бунёд этилган Кўк Гумбаз масжидини таъмирлаш ишларини аллақачон бошлаб юборганмиз. Ҳатто шарқона нафислик инган нақшлар билан Кўк Гумбазни қайтадан тиклашга ҳам улгурдик.

— Юқорида Амир Темур ҳайкали ва музей ҳақида айтиб ўтдингиз. Шунга бироз аниқлик киритсангиз.

— Республика Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан шаҳримизда Амир Темурнинг ёдгорлик мажмуи барпо этилади. Бу, албатта тарихимизга, аждодларимиз руҳига бўлган беқиёс ҳурматдир. Соҳибқиронга ёдгорлик ўрнатиш учун республикамиз рассомлари ўртасида танловлар эълон қилинди. Ғолиб лойиҳа асосида ҳайкални қуриш ишлари бошлаб юборилади. Ҳайкал билан биргаликда Амир Темур боғи барпо этилади. Бу маскан саккиз гектар майдонни ташкил этади.

Шу билан бирга шаҳримизда музей ҳам қад ростлаяпти. Келгусида у юртимизнинг кўзгуси бўлиб қолишига ишонамиз. Музейда шаҳар тарихига оид топилмалар ва шу жойдан топилган ноёб қўлёзма ва буюмлар сақланади. Насиб этса у чет элдан ташриф буюражак сайёҳларга тарихимизни кўз-кўз қилади. Шу кеча-кундузда чет элликларнинг айниқса, кўпчилик французларнинг эътибори буюк бобомиз Амир Темурда. Олдимизда масъулиятли вазифалар турибди. Режадаги ишларни 1996 йилнинг октябригача ниҳоясига етказишимиз керак.

Суҳбатдош:
Шукрулла АЛИҚУЛОВ,
«Туркистон» мухбири.

АМИР ТЕМУР ФРАНЦИЯДА

(Давоми. Боши 1-бетда).

Ҳақиқатан ҳам, Франция Амир Темур ҳаёти, у ҳукмронлик қилган давр маданияти ва санъати кенг ўрганилган мамлакатдир. 1987 йили Парижда «Темурийлар даври тарихи ва санъатини ўрганиш бўйича француз-ўзбек маданий алоқалар ассоциацияси» тузилгани фикримизга далил бўла олади. Ушбу ассоциация томонидан мунтазам нашр этиладиган журналнинг янги сонида таъкидланишича, 1996 йилда Амир Темурнинг 660 йиллик юбилейи нишонланиши Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг ушбу санани мамлакатимизда ва жаҳонда кенг нишонлашга катта аҳамият бераётгани мазкур маданий уюшма учун катта имкониятлар очади. Чунки юбилей тадбирлари аввало, ўзбек халқининг ва унинг миллий тимсоли бўлмиш буюк сиймолар ҳаёти ва фаолиятини янада чуқур ўрганишга қаратилгандир.

Журналнинг ушбу сонида Мирзо Улуғбекнинг 600 йиллик юбилейи муносабати билан Ўзбекистонда ўтказилган байрам тантаналари ҳақидаги «Хуросон ва Ўрта осиё: XIV—XVI асрларда маданий ва сиёсий алоқалар», «Суғдиёна табиати», «Самарқанд ва Бухоро аёлларининг ҳозирги ҳаёти», «Темур ҳаёти ва фаолияти тўғрисида Испаниядаги мавжуд манбалар» номли кўплаб мақолалар ҳам ўрин олган.

Бугунги кунда таниқли шарқшунос олим, профессор Люсийен Кэрен ва темурийлар маданиятининг фаол тарғиботчиси, кўпинча ўзбекона либосларда юрадиган Фредирик Бопартюс-Брессанд хоним Амир Темур фаолиятини ўрганиш бўйича тузилган француз-ўзбек ассоциациясининг ишига катта ҳисса қўшмоқда.

Профессор Л. Кэреннинг «Тамерлан ёхуд Темур ҳоқон салтанати» номли китоби Амир Темур тўғрисида ёзилган асарлар ичида мукаммаллиги билан ажралиб туради. Бу китобнинг Франция ва Швейцарияда бир неча бор чоп этилишининг боиси ҳам шунда. Асар соҳибқироннинг дунёга келишидан то вафотигача бўлган даврни қамраб олган. Бундан ташқари китобда Амир Темур салтанатининг кейинги тақдири, Шоҳрух, Мирзо Улуғбек, Бобур ҳаёти ва фаолияти ҳақида ҳам бой тарихий маълумотлар, шунингдек темурийлар шажараси берилган. Бундан ташқари китобга Амир Темур тўғрисида ёзилган барча асарларнинг тўлиқ рўйхати илова қилинган.

Асарнинг яна бир қимматли жиҳати шундаки, китобда Амир Темурнинг ўнлаб нодир портретлари, 1900 йили Париждаги умумжаҳон кўргазмасига қўйилиб, бугунги кунда йўқолган олтин ҳайкалчаси тасвири, турли фотосуратлар, тарихий хариталар ҳамда чизмалар берилган. Бир сўз билан айтганда, бирорбир темуршунос бу китобни четлаб ўта олмайди.

Ўзбек китобхонлари Л. Кэреннинг «Тамерлан» асаридан олинган айрим боблар билан «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» (1994 йил апрель) ҳафталиги орқали танишган эдилар. Китоб ўзбек ўқувчиларида катта қизиқиш уйғотган. Шу боис Люсийен Кэреннинг «Тамерлан ёхуд Темур ҳоқон салтанати» китоби тўла ҳолда ўзбек тилига таржима этилса, нур устига нур бўлур эди. Бундан ташқари Л. Кэреннинг «Амир Темур» номли икки қисм, олти пардали пъесаси ўзбек театрларида саҳналаштирилиши ҳам мақсадга мувофиқдир.

Зеро, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини нишонлаш тўғрисида»ги қарорида ҳам Амир Темур ва унинг даври, фани, маданияти ва санъатига оид янги асарлар шу жумладан чет элларда нашр этилган адабиётлардан намуналарни ватанимизда нашр этиш кўзда тутилган.

Ассоциация Ўзбекистоннинг турли илмий-маданий муассасалари билан ҳамкорликда 1996 йили бобокалонимиз Амир Темур юбилейини кенг нишонлаш учун ҳозирлик кўрмоқда. Жумладан, темурийлар даври маданияти ва санъатига бағишланган Халқаро илмий анжуман ва кўргазма ўтказиш, француз халқини Марказий Осиё кулолчилик санъати буюмлари намуналари билан таништириш ниятида. Бу каби тадбирлар жаҳонгир бобомизнинг фан, маданият ва амалий санъат равнақига қўшган ҳиссасини яна бир бор дунёга намоён этади.

А. ХОЛМАТОВ,
Париоа ЕРЗА.

МУНОСИБ ТЎЁНА

ТАРИХ ТАКРОРЛАНАДИ ва элагида ўз қаҳрамонларини элайди. Комилни комил танийди, буюкларни буюклар тан олади. Истиқлол шаббодаси ватанимизда эсиши билан аввало маънавий қадриятларимиз тиклана бошлади. Имом Бухорий, Аз-Замахшарий, Нақшбанд юбилейлари нишонланди. Халқимизнинг қувончига қувонч, шодлигига шодлик қўшган талай ишлар қилинди. Хусусан юртбошимиз И. А. Каримовнинг соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини кенг нишонлаш ҳақидаги фармони тарих зарварағига битилган саодат ёзуғи бўлди. Темурдек улуғ аждодни танглайимизга битта Ҳақ таоло уни авайлаб-асраш ва унга муносиб авлод бўлиб яшашни бизга насиб эттай.

«Амир Темур» достонини ўқиб чиқиб, кўз ўнгимдан ўқиган ва таржима қилган китобларимдаги манзаралар ўта бошлади. Ва лекин таъриф ва тавсиф ўзга, гўзал, шеърий, қўшиқ деса ҳам бўлади. Зеро, Темур ҳақида ким қандай ёзмасин, носирми, шоирми, албатта бадиий либоси тарихий далил бурҳонлар вужудига кийдирилиши керак.

Шуниси диққатта сазоварки, муаллиф Амир Темурни ўз кўзи билан кўриб, у ҳақда асар ёзган Ибн Арабшоҳдан ҳам баъзи фактларни талқин қилади, далиллайди, рад этади.

Олимжон Бўриевнинг улуғ Амир Темур ҳақидаги тарихий, бадиий достони эл-юрт фаровонлиги, юрт ободлигини тиклаш билан ниҳоясига етади. Китобхон муаллиф билан бирга сафарга чиқиб, зўр таассуротлар ила яна ўз манзилига қайтади.

Хулоса қилиб айтганда, О. Бўриевнинг «Амир Темур» достони улуғ Амир Темурнинг 660 йиллик улкан тўйига муносиб тўёнадир.

Убайдулла УВАТОВ,
Филология фанлари номзоди.

ҲАҚИҚАТ КЎКИДАН КЎРИНИБ ҲИЛОЛ...

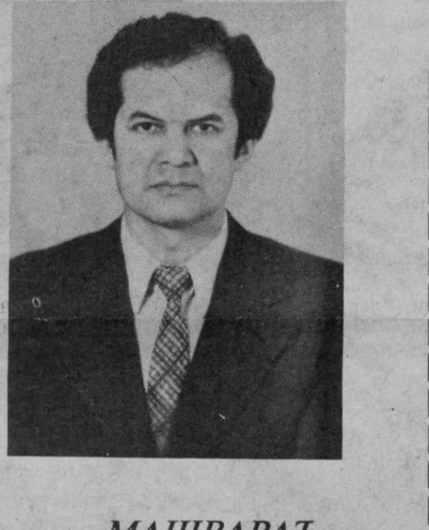

МАШВАРАТ

Не хил ғаниму дўст қоралар қоғоз,
Ҳеч ким этолмаган борини баёз.
Ғаним ғараз билан ёғдирган бўҳтон,
Дўст ҳаддан ошириб бўлган хушбаён.
Мен эса сақладим икки аролиғ,
Бадбинлар насиби бахти қаролиғ.
Ғойибдан ҳис қилиб, дилда не туйсам,
Барини қоғозга туширдим бекам.
Ҳалаб қалъасини забт этиб Темур,
Олди хазинадан ганжу зару дур.
Лекин раиятга бермади озор,
Нечун бекафанга ғорат, тору мор.
Очларга ош берди, ғалаба сайли,
Элу юрт шод бўлди Темур туфайли.
Ҳар бир мамлакатни этганда ишғол,
Темур талаб қилмай аввал мулку мол.
У юрт доноларин жамлаб ҳар заҳот,
Ўтказар эди бир имлий мулоқот.
Йиғилиб қошида очиб китоблар,
Қиларкан у билан савол-жавоблар.
Донолар доноси топиб эътибор,
Энг катта совринга бўлиб сазовор,
Кейин ўзгаларга берилиб савғо,
Уламолар аро қўпаркан ғавғо!
Темур ҳар соҳадан бўлиб бохабар,
Кам эди унингдек донишманд сарвар.
Қилиб донолар-ла мулоқот доим,
Зиёда этганди уни худойим.
Шу боис қошида ҳар чаламулла,
Нуфуз тополмасди айтиб «ашула».
Бир неча олимни бир кун этиб жам,
Савол-жавоб қилди Темур мукаррам.
Шайхи Абдулжаббор тилмочлик қилар,
У турфа ажнабий тилларни билар.
Шундоғ савол этди Темур Кўрагон:
«Кеча бўлиб ўтди қирғину сурон.
Ўлди икки ёндан бу жангда сарбоз,
Аларнинг қай бири айтингчи мумтоз?
Бўлсангиз илмда орифу саййид,
Ўлган жангчиларнинг қай бири шаҳид?»
Саволга бермаса гар тўғри жавоб,
Шарманда бўлар ҳар этгувчи хитоб.
Темурга ёқмаган сўзни гапурмак,
Бамисли ўзига-ўзи тиғ урмак.
Темурга ёқай деб айласа риё,
Бундай саййидларни кечирмас худо.
Жавоби бўлса гар ҳақ каломидан,
«Қуръону карим»у ҳақнинг номидан.
Қозилар қозиси Шайхи Ансорий,
Йўқ эди қўрқувдан дилда ғубори.
Дедики: «Саволга мен берсам жавоб,
Бўлсин эшитган ҳам айтганга савоб.
Бу савол берилиб Расулуллоҳга,
У зот сазовордир меҳри Оллоҳга!
Бир араб берганда шу ҳақда савол,
Ҳақиқат кўкидан кўриниб ҳилол.
Худонинг элчиси деди шу янглиғ,
Агарда ғанимга кўтарганда тиғ,
Тангрининг каломи баридан улуғ,
Деб оллоҳ йўлида курашса қутлуғ.
Ўша шаҳид бўлиб берганида жон,
Макони бўлади равзайи ризвон».
Ундан бу жавобни эшитиб Темур,
Одил, ростлигидан айлади ҳузур.
«Жуда яхши» дея табассум сочди,
Самимий суҳбатнинг эшигин очди.
Парвардигор тавфиқ бердию қаранг,
Зафар эшикларин очди менга ланг.
Подшоҳлик ҳақидан динору дирҳам,
Ҳеч қачон олмадим на ортиқ, на кам.
Қай юртда бўлса гар аҳли уламо,
Етмагай у ерга балою қазо».
Сўзларини тинглаб-уни бир қози,
Деди: «Жаҳон аҳли Сиздан кўп рози».
Пайғамбар ишини эттириб давом,
Ўтди халифалар, қолди эзгу ном,
Сизнинг қўлингизда адолат байроғи,
Юртингиз мисоли жаннатнинг боғи.
Сизни ёқтирмаган — толиби шайтон,
Сиз билан доим бир аҳли мусулмон.
«Арҳам-туҳам» деган яратган эгам,
Раҳм қилсанг раҳм кўрасан сен ҳам.
Темурга суҳбатдош бўлган
донишманд,
Доимо саналар эди аржуманд.
Темур ҳам азизлар дуосин олиб,
Доим рақиблардан келарди ғолиб...
Ниятим холиски бошланиб достон,
Ҳам ёзиб тугатдим уни беармон.

Олим БЎРИЕВ.

(Давоми. Боши 1-бетда).

— Абдулла ака, халқ орасида Амир Темур ҳаёти билан боғлиқ ривоятлар кўп...

— Дарҳақиқат, Темур фаолиятини ўрганиш жараёнида тарихий фактлар қатори турли-туман ривоятлар, афсоналарга дуч келамиз. Буюк шахслар ҳаёти ҳақида афсоналар туғилиши шубҳасиз. Биргина, Темурнинг соҳибқирон деб аталиши хусусидаги ривоятни кўрайлик. Ўша давр мунажжимларининг ҳисоблашларича, ҳар 800 йилда жадйи юлдузлар туркуми муайян бир тартибда жойлашади, яъни улар кийик шаклига киради. Фалакиёт оламида юз берадиган ана шу ҳодиса кунида туғилганлар соҳибқирон бўлар экан. 800 йилликнинг бирида Искандар Зулқарнайн, яна бирида пайғамбаримиз — Муҳаммад Алайҳиссалом, бошқасида эса Амир Темур ҳазратлари туғилган деган саноқни келтиришади. Бу борада маълум бир қонуният мавжудми-йўқми, бу хусусда бир гап айтиш мушкул. Агар тарихга холис боқсак, шу ўринда мунажжим боболаримиз ўзимизга яқин ва таниш шахсларни ушбу тизимга киритганига гувоҳ бўламиз. Табиийки, европаликлар ёхуд африкаликлар ҳам уларнинг ўрнида худди шундай йўл тутган бўлур эдилар. Гап шундаки, биз бундай ҳикоятларга буюк бир тимсол сифатида қарашимиз керак. Биз ўрганаётган шахсга ҳайратимизнинг ифодаси сифатида ёндашмоғимиз лозим. Яна бир ривоятда айтилишича, Темур жангоҳларда, мамлакатлардан мамлакатларга сафарлар чоғида минган жанговар тулпорининг номи «Кунуғлон» деб аталар экан. Бу сингари атамалар ва умуман, бундай ривоятлар қадимий халқ оғзаки ижоди билан ҳамоҳангли, романтикаси ва жозибаси билан бизга бирдек азиз ва қадрдон.

Темур тарихий шахс сифатида мавжуд ва унинг ҳаёти ҳамда фаолияти билан чамбарчас боғлиқ қадамжолар, осори-атиқалар жаҳон бўйлаб сочилиб кетган. Уларни тадқиқ ва таҳлил қилиш илм аҳли, қадимшунос ва тарихчиларимизга ҳавола. Темурнинг ўз даври одами эканига ҳеч шак-шубҳа йўқ. Аммо, унинг ҳаёт ва фаолиятига бирров назар ташлаб, ўша даврнинг техникаси, ўша давр одамларининг ўзаро муносабатлари, ахлоқий мезонлари, маданият даражаси ва ҳоказоларни ҳисобга олиб қарасак, кўплаб мамлакатларни забт қилган Амир Темур ўз даврида ниҳоятда катта шахс бўлганини кўрамиз. Темурнинг ўзига хос жиҳатларидан бири шуки, у мамлакатларни босиб олиш, ишғол қилиш баробарида яратувчанлик ишлари, хусусан шаҳарсозлик билан шуғулланган. Унинг тузукларида ҳам забт қилинган юртларда гуллар, дарахтлар экиб, қаламравидаги мамлакатларни обод қилиш тўғрисида ибратли йўл-йўриқ ва кўрсатмалар учрайди. Самарқанд ва Шаҳрисабз Темурнинг шаҳарсозлик борасида амалга оширган ишларининг мукаммал самараси десак, лоф эмас. Шунингдек, Темур қаерга бормасин, динидан, миллатидан қатъи назар ўша мамлакат маҳаллий усталарини масжид, мадраса, сарой ва бошқа турли иморатлар қуришга жалб этган. Айтайлик, Кавказда ҳозиргача Барлосариқ деган ариқ бор. Темур ўша ерни забт этганида ариқ қазишга фармон берган ва уни ўзи мансуб туркий уруғ номи билан атаган.

— Республикамиз бўйлаб соҳибқирон номини абадийлаштириш ишлари кўтаринки руҳда давом этмоқда. Ана шу хусусда фикр билдирсангиз.

— Бизга эски мафкурадан ташвишлантирадиган бир мерос қолган эди. Бу — кампаниячилик. Масалан, кўчат экиш ойлиги ўтказилади. Ҳамма бир ой мобайнида кўчат экади ва шу билан тамом. Кўчат кўкардими-йўқми, бировнинг иши бўлмас эди. Бу каби ҳоллар илгари учраб тургувчи эди. Темур бобомиз билан боғлиқ залворли ишлар мувaққат бўлиб қолмаслигига қатъий ишонаман. Ишончимнинг сабаби нимада? Чунки, бу ишнинг тепасида Президент Ислом Каримов турибди.

Абдулла ОРИПОВ:

МУДРОҚ ҒУРУРЛАРНИ УЙҒОТГАН СИЙМО

Юртбошимиз Бухорий, Термизий, Нақшбанд, Яссавий сингари табаррук боболаримизнинг обрўларини қандай кўтарган бўлсалар, бу бобомизнинг обрў-эътиборини юксалтиришни ҳам ана шундай давлат сиёсатига айлантирди. Кечаги сессияда айтилганидек, умуман, Ўзбекистонда маънавият давлат сиёсатига айланди. Шундай экан, давлатимизнинг шавкатли боболаримизга, қадриятларимизга юксак муносабат билдирган сиёсатини амалга оширишимиз керак. Бу барчамизнинг виждон ишимиз. Темур фаолиятини ўрганиш, унинг номини абадийлаштириш мунтазам ва изчил давом этадиган жараён бўлмоғи зарур. Чет элларда Темур шахсини ўрганувчи илмий марказлар мавжуд. Ўзимизда ҳам Темур фаолиятини тадқиқ қилувчи махсус илмгоҳлар иш бошлашига ва бошқа хил ана шу йўналишда фаолият кўрсатувчи доимий идоралар тузилишига шубҳа қилмайман.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, бизни Темур бобомиз руҳи қўллаб турибди деймизу, бу гапларга фанатик ёндашмаслигимиз керак. Бунинг ҳаммаси — аниқ ва бор гап. Яъни, Темур бизнинг мудроқ ғуруримизни уйғотди. Шунинг ўзигина бобомизнинг руҳи бизни қўллагани эмасми! Юрт соҳибқирон сиймосини мамлакатимизга, халқимизга қайтариш учун Темурнинг ўзида бўлганидек катта жасоратга эга зотга муштоқ эди. Президентимиз Амир Темурни миллий қаҳрамонимиз, тарихимиз бунёдкори, энг буюк жаҳоншумул сиймолардан бири сифатида халқимизга қайтаришдек савобли ишнинг бошида турибди. Мустақиллик нима берди, дейилган саволга, у бизга бир қатор тарихий воқеалар қатори бобомиз Амир Темурни ҳам қайтиб берди дейишимиз жоиздир. Бу энг ўктам, дадил, мардона ва тўғри жавобдир.

Суҳбатдош: Ғулом МИРЗО
(ЎзА).

СОДИҚ РАҲМОН ИЖОДХОНАСИДА

Содиқ аканинг ҳузурида бор-йўғи бир соат бўлдиму, аммо олган таассуротларим оламжаҳон. Рассомлар уйидан қайтаяпману, қулоқларим остида Содиқ аканинг сўзлари қайта-қайта жаранглагандай бўлаверади:

«11 ёшларда эдим. Пойтахтнинг Лабзак даҳасида жойлашган Кашшофлар уйида фаолият кўрсатаётган рассомлик тўгараги билан боғланиб қолдим. У ердаги ишлар мени буткул ром этди. Ҳали-ҳали ўша дамларни қўмсаб, энтикаман. Рассом бўлишимда жуда катта мактаб ролини ўша тўгарак ўтаганди. Мана ҳозир ўзимга яраша номим бор. Дўстларим, ўртоқларим мени рассом дейишади. Бундан жуда завқланаман.

Бобомиз Амир Темур билан боғлиқ ишлар ижодимнинг бир қисми, холос. Аммо 1991 йил «Ёш ленинчи» (ҳозир «Туркистон») газетаси бошлаган «Амир Темур ўтган йўллар бўйлаб» илмий экспедициясининг биринчи йўналишида иштирок этганимдан сўнг, улуғ Соҳибқиронни қайта кашф этдим. Ўша хотираларим бўйича изланиш олиб бордим. Қоғоз қораладим. Баҳоли қудрат 15 та асар яратдим. Амир Темур бобомиз қуриб кетган иморатлар ҳалигача дунёни ларзага солмоқда...»

Содиқ ака яратган асарларни ҳали ҳеч ким билмайди. Бирон жойда кўргазма қилинмаган. Бугун муштарийлар эътиборига ҳавола қилинаётган расмлар у кишининг ижодидан бир парча холос: Амир Темур қурган иморатлар; Темурийлар давридан қолган кутубхона; Гўр Амир; Содиқ Раҳмон ижохонасида.

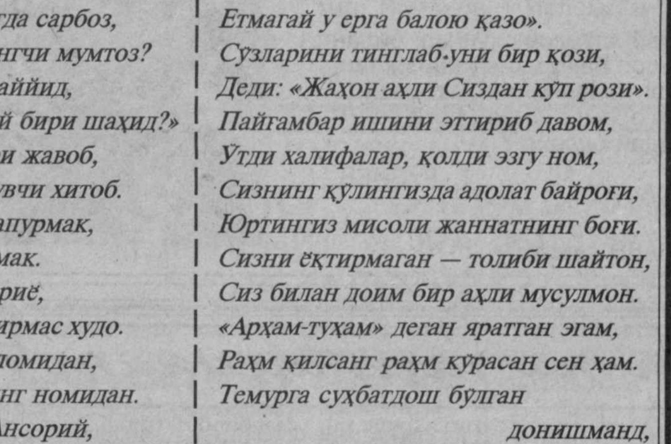

Матн ва суратлар муаллифи
Муҳаммад АМИН.

25 устун

Янгилик

САЛОМАТЛИК САРИ

10 апрель куни «Ўзэксмарказ» (илгариги ХХЮК) майдонида «Медицина ва Саломатлик» деб номланган йирик халқаро кўргазма очилади. Тошкентда, биринчи марта ўтказилаётган бу кўргазмада жаҳоннинг 20 та мамлакатидан ташриф буюрган юздан ортиқ компаниялар ўзларининг турли хилдаги дори-дармонларини, янги замонавий медицина ускуналарини намойиш этадилар.

Кўргазма Буюк Британиянинг Халқаро Савдо ва Кўргазма Компанияси томонидан ташкиллаштирилди. Кўргазмага кириш бепул. У тўрт кун давом этади.

Мана, шунақа гаплар

1000-ЁШЛИ ТОШБАҚА

1993 йил кузида Хитойдаги «Хайчан» ресторанининг хизматчилари Янкоу бўғозида сузиб юрган денгиз тошбақасини кўриб қолишди ва олиб кетишди. Лекин ундан мазали шўрва тайёрлашмади. Тошбақани махсус ҳовузга қўйиб юборишди. Тошбақанинг узунлиги бир ярим метр, оғирлиги — 55 килограмм, ёши эса мингда экан.

КЎНҒИЗЛАР БОЗОРИ

Кўнғизлар сотиладиган жаҳондаги ягона бозор Токио яқинида жойлашган. Бу бозорга нафақат сотувчилар ва харидорлар, балки бирорта янгилик топиш мақсадида олимлар ҳам тез-тез келиб туришади.

МАНА БУ АЁЛНИ

Бразилиянинг Сан-Паулу шаҳрилик, оғирлик бўйича мамлакат чемпиони 401 килограмм тош босадиган аёл озишни истаб қолди ва шу ниятда бошқа шаҳардаги махсус клиникада рўйхатдан ўтди. Лекин у ёққа етиб олиш қийин бўлди. Самолёт эшигига сиғмаган аёлни юкхонада олиб кетишга тўғри келди. Аёлнинг юкхонага чиқишига ёш йигитлар қарашиб юборишди. Ва ниҳоят у шифохона эшиги олдида...

Чемпионнинг даволаш ишларини бошлаши учун эшикни бузиб кенгайтиришга тўғри келди.

Келинг, бир кулишайлик

Бир қиз дугонасига дейди:

— Кўп ўйлаб кўриб, солдатга турмушга чиқишга қарор қилдим. Тугмасини ўзи қадайди, пайпоғини ўзи ямайди, кир ювади, овқат пиширади, энг муҳими, гап қайтармай айтганингни қилади.

Алижон АБДУРАҲМОНОВ тайёрлади.

Буюк Ғалабанинг 50 йиллиги олдидан

ЛАҲЗАЛАР БЎЛАДИКИ...

330 инчи

- Урушда ҳийла ҳам керак
- Туш ёки муъжиза
- Туз-насибали инсон

Бу воқеа қўшинларимиз Польша ерларини фашистлардан озод қилаётган кунларнинг бирида содир бўлганди. 4-Украина фронти таркибидаги ўқчи взвод командири Ҳусниддин Сатторов қўмондонликдан махсус буйруқ олди. Взводга Андова дарёси соҳилидаги 330-тепаликда жойлашган душман кучини аниқлаш ва штурм қилиб, уларнинг эътиборини жалб қилиш топширилганди. Жангчилар бу топшириқнинг ўта муҳимлиги ва масъулиятини сезиб туришарди. Операцияни амалга ошириш учун улар тунда йўлга чиқишди.

Ҳусниддин ўз взводи билан дарёни кечиб ўта бошлади. Ҳавонинг совуқлиги, қуюқ туман кечувни оғирлаштирарди. Операцияни муваффақиятли бажариш учун эса ҳарбий ҳийла ишлатиш керак бўлди.

Шунинг учун ҳам командир дарёни кечиб ўтаркан, жангчиларни тепаликнинг чап ёнидан, чиқиш қийин бўлган жойдан душман томонга бошлади. Дарёдан ўтиб бўлган жангчиларимиз аста-секин тепаликка кўтарила бошладилар...

Тунги соат учлар чамаси. Артиллериячилар душман устига ёмғирдек ўқ ёғдира бошлашди. Фашистлар эсанкираб қолдилар. Ҳ. Сатторов ҳам бу вақтда фурсатни қўлдан бой бермай орқа томондан взводни жангга бошлади. Душман сон жиҳатдан кўп эди. Аҳвол оғирлашди. Лекин жангчиларимиз режалаштирилган жойни қўлдан беришмасди. Марказга керакли маълумотлар юбориб турилди. Қўмондонликка душманнинг кучи ва тутиб турган позицияси ҳақида аниқ тафсилотлар берилди. Лекин у кутилмаганда жанглардан бирида оғир жароҳатланди.

Жангда оғир жароҳатланган Ҳусниддин Қизил Юлдуз ордени билан тақдирлангани ҳақидаги хабарни госпиталда ётган пайтида эшитди...

ТУШ

Госпиталдан тузалиб чиққан Ҳ. Сатторов қисмига етиб олиш учун ҳамроҳлари билан йўлга тушди. Украинадаги Кожанка қишлоғига етиб келишганда, кеч тушиб қолган эди. Шу қишлоқдаги хонадонлардан бирига уч киши тунаб қолиш учун киришди. Уй бекаси уларни яхши кутиб олди. Овқатланишди. Уй бекаси солиб берган жойга кириб ухлашди. Кечаси Ҳ. Сатторов зарурият билан ташқарига чиққиси келиб қолди. Аммо ичкаридаги қулфни оча олмади, бориб бекани уйғотишга ийманди.

Украинанинг кўпгина қишлоқларидаги хонадонлар (хаталар) эшикларида махсус қулфлар ўрнатилган бўлиб, уни четдан келган бегоналар очиши жуда мушкул иш эди. Фақат хонадон эгаларигина қулфни очилиш сиридан бохабар эдилар. Ҳусниддин ичкаридан эшикни очишга хўп уннади. Аммо мураккаб механизмли қулф жангчининг қўлларига бўйсунмади.

Жойига бориб ётди. Кўзи кетгач эса туш кўрди. Тушига айнан ўша оча олмаган қулфи кирди. Уни қандай, қай йўсин, қўлни қаердан олиб бориб очишни ҳамма ҳаммасини аниқ тиниқ кўрди тушида. Ўрнидан туриб, қоронғида пайпаслаб, қулфни худди тушида кўрганидек қилиб очди.

ЛАҒМОН-ХЎРЛИК

1946 йил январь ойида Ҳ. Сатторов ўз уйига, Тошкентга қайтиб келди. Омон қайтишидан умидини узган Мушарраф опанинг уйида тўй бўлиб кетди. Шу кунiёқ онаизор ўғли Ҳусниддиннинг яхши кўрган таомини тайёрлади. 5 йил давомида бу таомни бир марта ҳам тайёрлаган эмас эди. Ҳусниддин лағмонни яхши кўрарди. Шу куни роса лағмонхўрлик бўлди.

Ҳусниддин ака тинч меҳнат жабҳасида ҳам ҳалол меҳнат қилиб келмоқда. Зангиота туманидаги (собиқ) Ленин номли участка касалхонасининг ташкил топишидан тортиб, шу кунгача бўлган фаолияти унинг машаққатли, шу билан бирга шарафли ҳаёт йўли билан чамбарчас боғлиқ.

Ҳозир нафақахўр. Лекин касбга бўлган меҳр, мақсад сари интилиш уни ўз хизматидан йироқлаштиргани йўқ. Ҳамон кишилар саломатлиги учун курашади.

Зеро, бу мақсад унинг умр мазмунидир.

Р. АБДУСАТТОРОВ, журналист.

ҚЎШИҚДА ҚОЛГАН УМР...

Менинг акам қўшиқчи-шоир Маъруф Қориев урушнинг дастлабки кунидаёқ ўз ихтиёри билан фронтга жўнади, қаламини қурол билан алмаштириб, мардонавор жанг қилиб, то Берлинга қадар бориб, Ғалаба билан жонажон Ўзбекистонга қайтиб келди. Унинг кўкрагини ўзи жанг билан озод қилган шаҳарларнинг рамзий ифодаси бўлган жанговор медаллар, «Қизил юлдуз» нишони безаб турарди. Ҳарбий унвони капитан эди.

Жанг майдонларида эканлигида ҳам қаламга дам бермади. Унинг Ватан ишқи билан ёниб ёзган шеърлари фронт газеталарида, жумҳуриятимиз матбуотида босилиб чиққан, Радиода ўқилган, қўшиққа солинган.

Урушдан қайтиб келгач Маъруф акам Ўзбекистон телевидение ва радио давлат қўмитасида муҳаррир бўлиб ишлади. Кўп қўшиқлар битди. Улар ҳамон радио, телевидениеда, концертларда куйланади. У дардли ижодкор, ажойиб инсон эди. Қўшиқ бўлиб туғилди, яшади, ҳаёти қўшиқда қолди...

Мақсуд ҚОРИЕВ.

ЯНА БАҲОР
(Донецкдан хат)

Яна баҳор, соғинтирар баҳор онларинг,
Баҳор кўркинг, баҳор завқи армуғонларинг.
Жилваларинг, гулзорларинг муштоқидирман,
Амал олсин орзуларинг ва армонларинг.

Мана, бугун оловдадир Донецк қирғоғи,
Ўт ичида ёниб порлар зафар байроғи,
Ёв юлқинар у қирғоқда, қонли яроғи,
Топталмоқда унда азиз қадрдонларинг.

Ойлар ўтар, ўнг қирғоққа кўзларимиз зор,
Жанг боради Донецкда, қон бўлди баҳор.
Биз ғалаба қозонамиз, халқлар мададкор,
Зое кетмас бу тўкилган қутлуғ қонларинг!

Қасос ўти ҳаддан ошди мисоли тўлқин,
Ҳужум очди ёвга қарши бу улуғ қўшин,
Писанд қилмай жазавасин, даҳшатин, ўтин,
Улуғ диёр, олға кетди мард ўғлонларинг!

САОДАТ ТОНГИ

Май тонгида табассумга келар асл гул,
Субҳидамда роз айтади хушовоз булбул,
Ғалабанинг шавкатидан мужда берур ул,
Гулбаҳорим нақадар соз тинч осмонларинг.

Шу саодат тонги билан баланд иқболим,
Шу ғалаба шавкати-ла қайнар илҳомим.
Лавҳа очар коинотга қизил алвоним,
Қўли баланд жангда ботир арслонларинг.

Яна улуғ ғалабани қўлга киритдик,
Днестрдан кечиб ўтдик, Прутга етдик,
Чегарага етиб бордик ва ишғол этдик,
Маррасини эгаллади мард посбонларинг.

Чегара йўқ, фашист итлар то битмагунча,
Чегара йўқ, фашистларни ер ютмагунча,
Чегара йўқ ҳақ ҳаддига то етмагунча,
Ёвни янчар, сен ўстирган қаҳрамонларинг.

ҒУРУРИМ

Зиё сочган ёниқ кўзингда
Ботирлигинг айрилиб турар,
Хуршид янглиғ қизил юзингда
Саодатинг барқ уриб турар.

Оқ соқолли шу зилол дарё
Қўлларингда боғланди, ўғлон,
Қирғоғингда фашистлар гўё
Талвасага тушган бир илон.

Қора тунда қутурмишди жанг,
Сенга душман қасд бўлиб кетди,
Аммо билмас, ҳоли бўлар танг,
Ажал олиб маст бўлиб кетди.

Ёв танклари бостириб келди,
Юрагингни нишонга олиб.
Олди, аммо тутдай тўкилди,
Диёрингга темир от солиб.

Сен ажалдан қўрқмадинг сира,
Халқинг меҳри сенга ёр бўлди.

Ёв ютоқиб, ўлиб ҳансираб,
Ёлғиз нафасга ҳам зор бўлди.

Ёвни қирдинг битта қўймасдан,
Майдон ичра рустаму достон.
Шунда сенга халқим бериб тан,
Ўғлим деди — асл қаҳрамон!

Жангда ботир — паҳлавон ўзбек,
Паҳлавоним, фахрим, ғururим!
Янч душманни, қаҳрамон ўзбек,
Сен юрагим, бағрим, сурурим!

Маъруф ҚОРИЕВ

Гул кўп, чаман кўп

БАҲОРДАН БОШЛАНАР ГЎЗАЛЛИК

БАҲОР КЕЛДИ. Капалаклар кўнгил гулзорига сайрга сайланишган. Боғнинг беҳишт сўқмоқларида саболар рақси. Юракнинг бир чети жизиллайди. Хаёл хиёбонида ўтган хотиралар билан дийдорлашаман. Соғинчнинг кўйлаги кир бўлиб кетганидан кўркам кўкламга қуймаланиб боришдан ийманаман. У ёқда эса адирлардан қирларга, қирлардан қишлоққа шошаётган бойчечак. Бу ёқда эса соғинчни хатлаб ўтолмаётган юрак. Висолга талпинаётган қалб.

Умрнинг ўтган кунларини титкилайман. Қишлоқ, қариган йўл, адашган сўқмоқ, эртанинг эртасига умидвор боқаётган болалик, тандирга ўт қалаётган онам, қувончдан қийқираётган кўзлари мунчоқ қизалоқ, хазонни ҳидлаб ётган исмалоқ, боғга бўй бўйлаётган қизғалдоқ. Энди эса ўша онлар остонада. Кўнгилларга кўклам кириб келмоқда. Айвонга яна қалдирғоч ин қуради. Хонани хонишлар тўлдиради. Бир насим янграйди. Дилнинг дарчасидан бойчечак мўралайди.

Ажаб, айнан баҳорда шундай шукуҳли кунлар билан дийдорлашув бежиз эмас. Зеро, Баҳор — гўзалликдир. Гўзаллик эса кўнгилда очилаётган лоланинг табиатга ошуфта сайлидир. У энди диллардан оламга, ундан боғи эрамларга кўчиб юргуси, илоё, шундай бўлсин.

Т. РЎЗИЕВ.

***

Абдусаттор ТЎРАЕВ сурати.

Газета саҳифаланаётганда:

ФАХРИЙЛАР ДАЪВАТИ

Фарғона вилоят уруш ва меҳнат фахрийлари буюк ғалабанинг 50 йиллиги арафасида мевали дарахт ҳамда терак кўчатлари ўтказиш ташаббуси билан чиқди. Бу вилоятнинг барча шаҳар ва туманларида маъқулланиб, амалий ишга киришилди. Хуссан, Боғдод туманида жамоатчилик йўли билан фахрийлар оромгоҳи яратилмоқда. Қувасой шаҳрида эса «ғалаба боғи» барпо этилди.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

Барча ташкилот ва корхоналар раҳбарлари диққатига

1995 йил 5 апрелдан истеъмол қилинган электр энергиясига янги нархлар

ТИЗИМИ БЕЛГИЛАНДИ

Туман ва шаҳар электр тармоғи идораларидан барча корхона ва ташкилотлар янгиланган нархлар тизимларни олишлари керак.

Аҳоли диққатига!

5 апрелдан истеъмол қилинган 1 КВТ-соат электр энергияси учун 30 тийин тўланади.

Ошхона электроплиталаридан фойдаланиладиганлар учун тўлов 50 фоизни ташкил этади, яъни бир 1КВТ соатга 15 тийин.

Электр энергиясидан имтиёзли фойдаланувчилар учун имтиёзлар сақлаб қолинади.

5 апрелгача фойдаланилган электр-энергияси учун тўлов ҳақларини 20 апрелгача эски нархда тўлаш мумкин.

«Ўзэлектроназорат»

«Туркистон» газетасининг 70 йиллигига

Умр — оқар сув. У бепоён вақт уммони қаърига сингиб кетаверади. Фақат хотирагина ўтган умр лавҳаларини кишининг ўзига, дўсту биродарларига, ҳатто келажак авлодга «қайта тиклаб» етказа олади. Кўпинча буни биз қаламкашлар «жонли тарих» деб атаймиз.

КАТТА МАКТАБ САБОҒИ

Мана, бугун ҳам ўз ҳаётим билан боғлиқ ана шу «жонли тарих» қалбимни энтиктириб, хаёлимни банд этди. Бунинг сабаби бор, албатта. Мен чорак аср таҳририят сафида ишлаган «Ёш ленинчи»(«Туркистон») газетаси 70 ёшга тўляпти. У етмиш йилки, авлодлар ёшлиги ҳаётининг кўзгуси бўлиб келаётир. 60-йиллардан бошлаб эса ана шу кўзгунинг жилваларида менингҳам аксим (сийратим) бор. Ҳа, дарвоқе ўшанда қандай эдим?

Кўзгу: — Ўрта бўй, оқ-сариқдан келган, кўнғир сочлари жингалак, серҳаракат, тутганини қўймайдиган, янгиликка ўч қаламкаш эдинг. Ўша пайт ёшлари сингари кўп китоб, газета ўқирдинг, ранг-баранг таъсирли ёзишни машқ қилардинг.

Сийратим: — Ёзиш-чизишда ғўр эдим шекилли?

Кўзгу: — Унчалик эмас. Бу газета таҳририяти жамоаси ёш қаламкашни тез пишитиб олишга қодир эди. Чунки бу ерда Ҳамид Олимжон ва Мақсуд Шайхзода, Олтой (Боис Қориев) ва Шуҳрат сингари устозлар асос солган маънавий ижодий муҳит анъаналарини 60-йилларда Шотурсун Ғуломов, Абдулазал Ваҳобов, Муҳаммаджон Қўшоқов, Анвар Бўрибоев каби забардаст журналистлар томонидан давом эттириларди. Жамоадаги ижодкорлик, талабчанлик, айни пайтда ҳамкасбларга меҳрибонлик ва қадрдонлик муҳити сенинг ғўрлигингдан ҳолва тайёрлай олди. Ўша йиллари газета саҳифаларида чоп этилган Орол денгизи шўрланиши ортаётгани ҳақида балиқчи ташвиши ва қайғусини ҳикоя қилувчи «Мовий тўлқинлар қаърида», хотин-қиз механизаторлар тайёрлашдаги комсомол кўзбўямачилиги ёритилган «Бахтиойлар, қаердасиз?» мақолаларинг, «Асрий барханлар орасида», «Ялангтўш мардлари», «Чорвоқ шабадалари» сингари туркумли очеркларинг, зарбдор қурилишлардан репортажларинг бунинг далили бўла олади.

Сийратим: — Раҳмат сенга, кўп нарсани эслатдинг. Ҳақиқатан ҳам «Ёш ленинчи» қозонида қайнамаганимда, эҳтимол, журналист сифатида танилолмасдим ҳам. Бу газета таҳририятидаги кўплаб қаламкашлар фаолияти ва ажойиб фазилатлар мен учун катта сабоқ мактаби бўлди. Улар орқали мен одамни ва оламни яхшироқ танидим, деб фахр билан айта оламан.

Кўзгу: — Шундай деяпсанку, аслида ўзинг ҳам таҳририятда ярашиқлик из қолдирдинг: шогирдлар тайёрладинг, камолидан қувондинг. Академик С. Ҳ. Сирожиддинов раҳбарлигидаги «Ёш ленинчи»нинг «МСМ» (Математика сиртқи мактаби)ни ташкил этдинг. Бу бир неча йил давомида республика мактабларидаги иқтидорли ёш математикларни аниқлаш имконини берди. Шундай бўлса керак, ҳамкасбларинг ҳамон «МСМ»ни «Маҳкам сариқ мактаби» деб ҳазил қилиб, бу ишинг билан фахрланишади.

Сийратим: — Узр, кўзгуйим — газетам, сен бехабар, ўша йиллари ёзишга имкон бўлмаган воқеалар ҳақида хотирламоқчиман.

Кўзгу: — Уст-юрт воқеасими? Қизилқум қуюними? Ташландиқ гўдаклар қисматини эсладингми?..

Сийратим: — Йўқ. Хаёлимда ҳозир 1966 йил воқеалари жонланди. Ўшанда баҳорда Тошкентда зилзила, ёзда Фарғона водийсида сув тошқинлари рўй берганди.

Кун ёруғлиги роса узайиб, саратон қиздира бошлаган кезлар эди. Тошкентда ҳар куни бир неча бор ер силкинар, бунга кўпчилик кўникиб ҳам қолганди. Шунга қарамай шаҳар марказига яқин бўлган майдонлар, хиёбонларда ҳамон одамлар палаткаларда, қўлбола чодирларда яшашарди. Махсус комиссия «одамлар туриши мумкин эмас» деб топган биноларни бузиш ишлари бошлаб юборилганди.

Ўша кунларда тўлиб-тошиб ишлардик. Воқеалар кўп эди. Ҳаммасини қаламга олиш керак.

Эрталаб ишга келишим билан газета муҳаррири чақиртирди.

—Йўлга ҳозирланинг, Фарғонага учасиз. Водийда кучли сел бот-бот бўлиб, қишлоқларни, пахтазорларни сув босаётганмиш. Жойлардан репортажлар тайёрлаб юборасиз, — деди у.

Масъулиятли топшириқ эканлигини ҳис қилиб, зудлик билан йўлномани расмийлаштирдиму Фарғонага учдим. Аэропортдан тўғри вилоят газетаси таҳририяти жойлашган бинога келдим. Бу ерда вилоятда юз берган табиий офатга доир воқеаларни менга ёзувчи-журналистлар Адҳам Ҳамдам ва Йўлдош Сулаймонлар батафсил айтиб беришди. Сўнг вилоят комсомол қўмитасига учрашгач, объектлар томон йўлга чиқдим. Мана, ён дафтаримга ўша сафарда ёзилган сатрлар:

«Қувасой. Бу ерда Қизилқия томондаги тоғлардан катта куч билан келган сел тўлқинлари поезд йўлини бузиб, ўтиб кетган. Цемент комбинати ва Фарғона тўқимачилик фабрикасига унчалик зиён етказилмаган. Лекин темирйўлники бузиб ўтган қудратли сув оқими қайси қишлоқни босдийкин?..»

«Қува. Район касалхонаси. Палаталардан бирида тошқинда оққан тракторчи йигит даволанаётган экан. Кўргани бордик. Боши, бир қўли ва бир оёғи бинт билан боғланган. Юз-янoқлари, тирсагигача кўкарган.

— Кўргулик экан, тўртта боламнинг бахтига хайтовур тирик қолдим, Худога шукр, — деб гап бошлади у. — Ёғиб ўтган селдан кейин кунлар исиб кетди. Пахтазор қатқалоққа айланди. Биласизки, бундай пайтда агрономнинг ҳам, бригадирнинг ҳам патагига қурт тушади. Майдонини культивациядан чиқариб, кетмон чопиқ қилмагунча на юришида, на уйқусида ҳаловат бўлади. Тракторчига ҳам қийин. Саратонда кун бўй тўхтамай ишлаб бўладими? Тракторнинг иссиғи, ернинг тафти, қуёш ҳарорати жонни суғуриб олади-ку. Шунинг учун пешинда дам олиб, кеч оқшомда қоронғи тушгунича ишладим. Тракторни дала бошига қўйиб, қишлоққа қайтдим. Толиқибман шекилли, оёқларимни сургаб босганим сезилиб қолди. Сой бўйидаги чойхонага бурилдим, бир чойнак чой ичиб кетсанг, Асаканг кетадими, деб.

Сой устидаги олача гилам тўшалган сўрига бориб ўтирдим. «Маматполвон, қўлбола чойдан бўлсин», дедим чойхоначига.

«Ака, узоқ ўтирасизми», — деди Маматполвон. «Бироз салқинлай, кўкчойга тўйгач, жўнаймиз, ётиб қолармидим, чойхонангда. Яратганга шукр, уй-жойимиз, бола-чақаю қозон товоғимиз бор», —дедим. «Биламан, уй-жойингиз бор. Мен боғдан келсам, сиз тоғдан келасиз. Айтмоқчиманки, бирор ярим соат ўтирадиган бўлсангиз, мен «ғир» этиб ҳовлига ўтиб келай девдим. Беданаларга дон-сув дегандек»..., — деди у илтижоли қараб.Э, бундай демайсизми, Маматполвон, майли бораверинг, чойхонангизни жин урармиди, қараб турамиз», дедим.

Маматполвон бир қийиқ тугунни кўтарганча уйига жўнади. Мен хотиржам сўридаги кўрпачани букиб болиш қилдим-да, ёнбошладим. Ғир-ғир шабада турганиданми, кўк чой оромиданми, мизғибман. Бирдан тегим лопиллагандек бўлди, кейин кимдир сўридаги гиламни устимга ўрайбошлади. Ҳов, ҳазилларингни қўй, чой тўкилиб оёқларимини куйдирди. Ҳов инсофларинг борми ўзи?...

Эртасига ҳушимга келиб, кўзимни очсам, шу палатада ётибман. Ёнимда дўхтир, ўғлим ва қизим. Болаларимнинг кўзида ёш. Кўзим очилгандан севиниб, жилмайишди. Кейин бўлган воқеани айтиб беришди. Селавада оқибман, мени тепкилаган сойдаги қайроқ тошлар экан. Гиламга ўралиб қолмаганимда нақ сув тошбўронида ўларканман. Бахтимни қарангки, мироблар оқиб кетаётган ўроғлиқ гиламни сезиб қолишган, чангал ташлаб тортиб олишган. Бошимни жароҳати ўша темир чангалдан... Шунақа, газетачи, дўстим, тракторчи ўлимдан қолди деб ёзавер, яна ўзинг биласан...»

«Қувада яна бир воқеани айтиб беришди. Тошкентдаги зилзиладан чўчиган бир оила — эр ва хотин меҳнат таътилини хотиржам ўтказиш учун қишлоққа — қариндошиникига келибди. Оиланинг болалари Қримга — пионер лагерига юборилган экан. Эр-хотин қариндоши участкасининг қўйи қисмига чодир тикиб, алоҳида яшай бошлабди. Орадан тўрт кун ўтгач, ярим тунда сел оқими уларни чодир-подири билан оқизиб кетган. Эрининг жасади топилди, хотини йўқ. Исмлари М. С. экан».

«Задарёда таббиий ғорда жойлашган илонхонадаги илонларни сел оқизиб кетган. Шу боис илон тутувчи мутахассислар сув тошган пахтазордан заҳарли илонларни излашаётганига дуч келдик...»

Хуллас, ён дафтарга кўп воқеалар, суҳбатлар ёзилганини эсладим. Лекин сафардан қайтгач, уларни газетада ёзишга рухсат бўлмаганди: «Ваҳима қилманглар. Табиий офатдан кўрилган зарар давлат томонидан қопланаяпти. Пахтани тошқиндан, қатқалоқдан асраб қолган ёшлар бригадалари ҳақида ёзинглар», дейилди. Шу боис ён дафтаримдаги 90 фоиз қайдлар қоғозга тушмай, севимли газетам саҳифалари орқали муштарийларга етмай қолганди.

Ҳозир ўша пайт воқеаларини эсларканман, 60-йиллар ёшларининг фидойилигини, жасурлигини, уюшқоқлигини, умумдавлат аҳамиятига молик ишларга бутун борлиғи билан бахшида бўлишларини, бу ишда ёшлар қўмиталарининг ташкилотчилигини давр ёшлигимнинг қадрлашга лойиқ қадриятлари, дегим келади.

Катта мактабнинг оддий сабоғидек туюлувчи бу қадриятларни тиклаш, бойитиш бугунги ёшлар ташкилотларининг муҳим вазифаларидан бўлиши керак. Зотан, бу иш йигит-қизларда ватанпарварлик, элсеварлик, авлодлар ишига садоқат туйғуларини жўш урдиришга хизмат қилади.

Маҳкам РАҲМОНОВ.

КЕЛГУСИ СОНДА:

- Жонибековни излаб...
- Танишинг: янги номлар.
- Узоқ яшайин десангиз...

Бош муҳаррир Ғаффор ҲОТАМОВ

Туркистон

Таъсис этувчи: ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ

ТАҲРИРИЯТ: хатлар ва оммавий ишлар — 32-54-65; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-84; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Нашр кўрсаткичи 64607

Газетамиз ҳафтанинг чоршанба ва шанба кунлари чиқади. Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси

Буюртма Г. — 0152
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41

22006 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ.
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.

Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти — 21.00

1 2 3 4 5 6